

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΟΚΤΩ. 1839.]

[ΑΡΙΘ. 34]

ΡΥΝΙΕΤΙΟΣ ΣΙΓΓΗΣ, (RUNJEET SINGH),
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΛΑΧΩΡΙΑΣ.

ΕΙΣ τὴν ἕπειρον τῆς Ἀσίας, πρὸς τὴν τριακοστὴν μοῖραν τοῦ βορείου πλάτους, μεταξὺ τῆς Βρετανικῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Περσίας, ὑπάρχει τόπος ὀλίγον ἐγνωσμένος, ἂν καὶ μ' ἄλλας, πλούσιος, καὶ ὑπὸ φιλοπόνου πολεμικοῦ, καὶ πολυανθρώπου λαοῦ κατοιούμενος. Κατὰ τὸ σχῆμα ἡ χώρα αὕτη ὀμοιάζει Δέλτα, διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ καὶ Συτλ' Ἰνδοῦ ἀποτελούμενον συνορεύει δὲ πρὸς ἄρκτον μὲ τὰ Ἰμαλαῖα ὄρη, καὶ καλεῖται βασιλείον τῆς Λαχωρίας, Lahore.

Πρὸ τεσσαρά. οντα ἐνιαυτῶν ἡ Λαχωρία δὲν ὑπῆρχεν ὡς βασιλείον. Μικροί τινες ἡγεμόνες, ἀπὸ ἀρπαγῆν καὶ λεηλασίαν ζῶντες, ἀλλήλων δὲ ἀνεξάρτητοι εἶχαν διαμοιρασμένας μεταξὺ τῶν τὰς ἐπαρχίας τῆς ὤρας αὐτῆς χώρας. Ἀδιακόπως ἐνησοχόουντο εἰς πόλεμον ἀμοιβαῖον· ταχέως δὲ νικῶντες καὶ νικώμενοι δὲν ἄφιναν τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης νὰ ἐμψυχωθῶσι μεταξὺ τῶν. Ἡ πλουσία λοιπὸν αὕτη χώρα, τόσον θαυμασίως τοποθετημένη ἀναμέσον δύο μεγάλων αυτοκρατοριῶν, εἰς τὸ κέντρον παμμεγ' Ἰνδοῦ ἡπείρου, μὲ πολυαρίθμους πλωτοὺς ποταμοὺς, καὶ μὲ σύνορα φυσικά, κατεσχίζετο ἀπὸ ἐσωτερικῆς διχονοίας, καὶ δὲν ἴσχυεν νὰ λάβῃ πολιτικὴν τινὰ ἀξιολογίτητα, δι' ἔλλειψιν δεσμοῦ τινός, ὁ ὁποῖος νὰ συνενώσῃ τὰ διαφωνοῦντα στοιχεῖα τῆς δι' ἔλλειψιν ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος νὰ κατακτήσῃ τὴν χώραν ὀλόκληρον, καὶ κατακτηθεῖσαν νὰ τὴν κυβερνᾷ.

Τὴν σήμερον ὁ τόπος οὗτος ἔχει ἄρχοντα, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἓν βασιλείον ὅλας τὰς μαχομένας πολιτείας, ὅσαι πρότερον συνεκρότουσαν αὐτόν. Εἶναι τῶρα βασιλείον μὲ εἰσοσι περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων· ἔχει στρατὸν ἱκανὸν καὶ καλῶς γεγυμνασμένον, πολυάριθμα τηλεβόλων χωνευτήρια καὶ ὀπλοθήκας, τακτικὴν διοίκησιν, καὶ εἰσοδήματα εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν.

Ἡ βασιλείον τοῦτο χρεωστεῖ ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν παροῦσαν αὐτοῦ ευδαιμονίαν καὶ ἰσχύν εἰς δύο ἀνδρας παραδόξους, ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν φαίνονται εἰς τὸ θ' αἶτρον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τόσον οὐσιωδῶς ἐπενεργοῦν εἰς τὸ ἀνθρωπίνου γένους τὴν κατάστασιν. Εἰς τοῦτων εἶναι ὁ Ρυνηετιὸς Σιγγῆς, βασιλεὺς Λαχωρίας καὶ Κασμιρίας, ὁ νικητὴς ὄλων τῶν κυριάρχων ἡγεμονίσκων,

οἵτινες πρότερον ἠνώχλουν ἅπασαν τὴν χώραν μεταξὺ τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Συτλ' Ἰνδοῦ· ὁ δὲ ἄλλος εἶναι Γάλλος, Ἀλλὰρδ τὸνομα, εἰς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ παλαιοῦ αυτοκρατοριῶν στρατεύματος τοῦ Ναπολ' οντος, νῦν δὲ ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων τοῦ Ρυνηετιοῦ Σιγγῆου.

Πρὸ δύο περίπου ἐνιαυτῶν ὁ στρατηγὸς Ἀλλὰρδ ἐπεσκέφθη τὴν πατρίδα του, μετὰ συζύγου καὶ τέκνων, ἐπὶ σκοπῶν νὰ βάλῃ τὰ ἅπαντα ὑπὸ ἀρμοδίους παιδαγωγούς, ὥστε νὰ διδαχθῶσι τὴν πατριὸν θρησκείαν, καὶ τὰ ἔθιμα τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης. Εἰς Παρισίους διατρίβων, συνδιελέχθη ὁ στρατηγὸς μὲ τὸν ἐκδότην τῆς Εφημερίδος τῶν Ἀμφισβητήσεων, καὶ ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτὸν τὰ ἐπόμενα.—

Ὁ στρατηγὸς Ἀλλὰρδ εἶναι πενηκοντοῦτης, μεσαίου ἀναστήματος, εὐμορφος· ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του εἶναι ἰλαρὰ μὲν, ἀλλ' ἀξιοπρεπῆς· τὸ λεκτικόν του σύντομον καὶ ἀκριβές, ἡ φωνὴ του μελωδική, ἡ ὁμιλία του σεμνή. Ἐχει μακρὰν λευκὴν γενειάδα καὶ μύστακας. Αἱ τρίχες του εἶναι ποῖαι, ἀλλ' ἅπαν τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ φαίνόμενον δεικνύει ῥωμαλ' ἂν ἕριμον ἡλικίαν· οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶναι φαῖδροι καὶ διαπεραστικοί· εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται διὰ στρατηγίαν πεπλασμένος.

Ὁ στρατηγὸς Ἀλλὰρδ παρήτησε τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα εἰς τὴν πτώσιν τοῦ Ναπολ' οντος, μὲ σκοπὸν νὰ υπεγῆ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, καὶ εἶχεν ἤδη πληρώσει τὸν ναῦλον διὰ τὸ ταξείδιον, ὅτε τὸν ἔτυχεν ἀξιωματικὸς Ἰταλὸς, καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς Αἴγυπτον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔλαβε ψυχρὰν υποδοχὴν παρὰ τοῦ Πασσᾶ, καὶ θ' εἰς οὐδαμίαν, ἐπροχώρησεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Περσίας Ἰσπαχάν, ὅπου ἐγαρδίως τὸν υπεδέχθη ἡ Ἀββάς Μίρζας, ὅστις διόρισεν αὐτὸν χιλιάρχον, καὶ τὸν περιποιεῖτο ὡς τοιοῦτον· ὑπεσχέθη δὲ καὶ τὸ γινῆαι νὰ θ' εἴσῃ ὑπ' αὐτόν, ἀλλὰ δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν υπόσχεσιν ταύτην. Κατ' εὐτυχίαν τοῦ Ἀλλὰρδ εὐρίσκετο εἰς τὴν Περσικὴν αἰλὴν γ' ῥων βασιλεὺς τῆς Καβούλ, τοῦ ἰπόου ὁ ἀδελφὸς, τὸν θρόνον ἀρπάσας, εἶχε τυφλώσει αὐτόν· ὁ βασιλεὺς οὗτος, πρεσβύτης ἔμπειρος, εἶπεν εἰς τὸν Ἀλλὰρδ, ὅτι εἰς Καβούλ ἔθελεν ἐξάπαντος λάβειν ὑπόσχεσιν εὐμενῆ καὶ ἀφέλιμον ὑπόσχεσιν. Ἡ Καβούλ κεῖται μεταξὺ Περσίας καὶ Κασμιρίας. Ὁ Ἀλλὰρδ ὑπῆγεν ἐκεῖ, καὶ ἀληθῶς ευρήκε βασιλῆα ἱκανὸν νὰ ἐκτιμᾷ τὰς ἐκδουλεύσεις Ευρωπαϊκοῦ ἀξιωμα-

τικοῦ. Ἄλλ' εἰς τὴν χώραν ταύτην μόλις συστηθεὶς, ἔμαθεν ὅτι διακοσίας λεύγας μακρότερον ἑκατοῖκει ἔμπειρος καὶ τολμηρὸς ἀρχηγός, ὅστις μετεχειρίζετο ὅλην τὴν δραστηριότητα καὶ ὅλους τοὺς πόρους αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ θεμελιώσῃ βασιλείον. Τοιοῦτου εἶδους βασιλία ἐπεθύμει νὰ ὑπηρετῇ ὁ Ἀλλάρδ' ὑπῆγε λοιπὸν εἰς Λαχωρίαν, καὶ εὐρήκε τὸν Ῥυνιέτιον Σίγγην, ὅστις τότε ἦτον ἀπλοῦς ἡγεμὼν, καὶ παρὰ τοῦ ὁποῦ εἰλαβεν ὑποδοχὴν καλὴν καὶ υπούργημα, ταχίως τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ ἐλκύσας· ὀλίγοι τινές, βαλθέντες ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν αὐτοῦ, καὶ γυμνασθέντες κατὰ τὸ στρατιωτικὸν σύστημα τῆς Γαλλίας, ἔγιναν τὸ κέντρον τῆς μελλούσης τοῦ Σίγγου στρατιῆς. Ἐπομένως ἐγύμνασεν ὁ Ἀλλάρδ' μίαν ἑκατοστὴν ἀνδρῶν, διδάξας αὐτοὺς καὶ τὰ χρέη ἀξιωματικῶν. Μετέπειτα ὠργάνισεν τάγμα, ἕτερον δύο, τρία τάγματα, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐπαυξάνων τὴν ὑπόληψιν ἀναλόγως μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἡγεμόνος ἐφελκύνων καθόσον ἤξανε ὁ στρατός. Μετ' ὀλίγον ὁ στρατός οὗτος ἐνέπνεε τρόπον εἰς τοὺς γειτνιάζοντας ἡγεμόνας, ὅτινες διεφιλονείκουν μὲ τὸν Ῥυνιέτιον Σίγγην περὶ τῆς κυριαρχίας· ὅλοι ἐκ διαδοχῆς ἐπολιορκήθησαν εἰς τὰ φρούρια τῶν, προσηβλήθησαν εἰς τὰ καταγώγια, ἠττήθησαν εἰς τὰς πεδιάδας, ἢ κατετροπώθησαν εἰς τὰ στενά καὶ τὰ ὄχυράματα τῶν ὀρέων τῶν. Τέλος, οὐδεὶς ἀντεστέκετο καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ Ῥυνιέτιος Σίγγης ἦτον ὁ μόνος βασιλεὺς τῆς χώρας ταύτης. Ἡ ἀσκησις ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς ἀγροίκου τῶν βαρβάρων πολεμικῆς, καὶ ὁ Ἀλλάρδ' κατεφορτίσθη τιμᾶς καὶ πλοῦτη· τὸν ἐδόθη παλάτιον εἰς τὸ Λαχώριον, πλῆθος θεραπόντων καὶ δοῦλων, καὶ τάγμα ὀλόκληρον πρὸς συνοδίαν του. Ἐνυμφεύθη μίαν πριγκίπισσαν, συγγενῆ τοῦ βασιλέως, καὶ τέλος ὠνομάσθη ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλείου· μετὰ τὸν Ῥυνιέτιον Σίγγην ἔγινεν αὐτὸς τὸ σημαντικώτερον, δυνατώτερον, καὶ αἰτεξουσιώτερον ὑπεκείμενον εἰς τὴν ἀκτεταμένην ταύτην χώραν. Τοιαύτη ἐχρημάτισεν ἡ τύχη τοῦ στρατηγοῦ Ἀλλάρδ'.

Μετὰ δεκαεξαετῆ ἀπουσίαν ἐπεθύμησεν ὁ Ἀλλάρδ' νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πατρίδα του. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ δὲν τὸν συνώδευσε μέχρι Παρισίων· ἔμεινεν εἰς Σαινι Τροpez, πόλιν τῆς Γαλλίας παραθαλάσσιον ἐπὶ τῆς Μεσογείου. Τὰ ἦδη καὶ οἱ τρόποι τῶν Γάλλων διήγειραν φρίκην εἰς τὴν κυρίαν ταύτην· τὸ ἐνόμιζεν ἀπαισιον ν' ἀφίνωσιν ἀκάλυπτα τὰ πρόσωπά των αἱ Γαλλίδες, καὶ ὑπερεπόθει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα της.

Εἰς τὴν Λαχωρίαν τῶν γυναικῶν ἡ κατάστασις εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ ὡς εἰς τὰς πλειοτέρας Μωαμεθανικῆς χώρας. Σχεδὸν κανενὸς εἶδους ὠφελίμοι γνώσεις δὲν μεταδίδονται εἰς αὐτάς· αἱ πλειότεραι δὲν γνωρίζουν οὔτε τὴν ῥαπτικήν. Ζῶσι μεμονωμέναι, καὶ οὐδέποτε βλέπουν τὸν φερανὸν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ὀμαλὰς στήγας τῶν οἰκῶν, ἢ ἀπὸ τὰς ἀνοικτὰς κορυφὰς τῶν πανταχόθεν κεκλεισμένων ἐδρῶν μέσα εἰς τὰς ὁποιᾶς περιφέρονται, ἕστε, καθὼς λέγει ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ', οὐδέποτε βλέπουν τὸν ὀρίζοντα. Τὸ πλεῖστον τοῦ καιροῦ διά-

γουν εἰς τὸν καθρέπτην, τὰς μαύρας τρίχας τῶν διατάττουσαι, καὶ καλλωπιζόμεναι· τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν χρίουν μὲ κοκκίνην βαφήν. Εἰς τὸν οἶκον δὲν φοροῦν κανέν σκέπασμα τῶν ποδῶν· αἱ συρταὶ κρηπίδες τῶν εἶναι μεταξωταί, χρυσοκέντητοι· ταύτας ἀφίνουν εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου, ὅστις εἶναι κεκαλυμμένος ἀπὸ τοὺς πλουσιωτῆρας τοῦ κόσμου τάπητας.

Τὰ τέχνα δὲν λαμβάνουν νοεράν τινα διδασκαλίαν δὲν μανθάνουν οὔτε τὸ ἀναγινώσκειν, οὔτε τὸ γράφειν. Ἡ τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ γνώσις ἀφίνεται εἰς τὸ φυσικὸν αὐτῶν ἐνστικτοῦμα. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐξηγεῖ διαπλεονάζουν λησται καὶ κακοῦργοι εἰς τὴν Λαχωρίαν. Ὀκταετείς οἱ παῖδες διδάσκονται νὰ ἱππεύωσι, νὰ ὀδηγῶσι τὸν ἐλέφαντα, καὶ νὰ πυροβολῶσι· μετ' ὀλίγα δ' ἀκόμη ἔτη γίνονται νεοσύλληκτοι ἀριστοὶ διὰ τὸν στρατηγὸν Ἀλλάρδ'.

Ὁ Ῥυνιέτιος Σίγγης δὲν εἶναι πολυμαθέστερος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ· οὐτ' ἐπιθυμεῖ, οὔτε ζητεῖ ν' ἀποκτήσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος γνώσεις, ἀλλ' ἔχει τόσην αἰσθησιν καὶ διάκρισιν, ἕστε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ πρὸς ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος τὰς τῶν ἄλλων. Εἶναι ἀνὴρ πενηκοντοῦτης, ἀσχηκτότατος, μονόφθαλμος, εὐρωστος, δραστήριος, ἄσωτος, πολεμικὸς, ἀνδρείας δεδοκιμασμένης, καὶ θαυμαστῆς καρτερίας. Ὅτε ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ' ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Γαλλίαν, ὁ βασιλεὺς δυσπρεστήθη ὄλως διόλου· πολὺν καιρὸν ἐναντιοῦτο εἰς τὸν εὐνοούμενον. Ἄς κρατήσω τοιλάχιστον τὰ παιδί σου, εἶπε τέλος εἰς τὸν στρατηγὸν, καὶ τότε θέλω εἰσεῖναι βέβαιος περὶ τῆς ἐπιστροφῆς σου. Ἐὰν παιδί μου! ἐξεφώνησεν ὁ Ἀλλάρδ'· καὶ δι' αὐτὰ ἐπιθυμῶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι ἐκεῖ μόνον ἐμποροῦν νὰ διδάχθῶσι θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὴν θρησκείαν μου. Ἀκούσας ταῦτα, δὲν ἀντίλεγε πλ' ὄν ὁ βασιλεὺς. Ἐπειδὴ μὲ ἀναφέρεις τὴν θρησκείαν σου, εἶπε, δὲν δύναμαι πλ' ὄν νὰ ἀντιστέκω εἰς τὸ θῆλημά σου· αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα τῆς συνειδήσεως, καὶ καθεὶς χρεωστῆν' ἀκολουθῇ τῆν ὁποίαν ἐγκρίνει πίστιν, καὶ εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπακούῃ τὰς ἐντολάς της. Ἐχεις ἄδειαν νὰ ἀναχωρήσῃς. Ἐνῶ ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, ἦτο πολὺ συγκεκινημένος. Ἀρκετὴν ὕβριν ἔμεινεν εἰς βαθύτατον διαλογισμόν, ὡς νὰ ἐδίσταζε περὶ τοῦ νὰ δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· ἔπειτα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ στρατηγοῦ πεσὼν, καὶ σφοδρῶς κλαίων, ἀπέλυσεν αὐτὸν, λέγων, Ἐχε υγείαν, ἔπαγε ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ Ῥυνιέτιος Σίγγης δὲν εἶναι λοιπὸν ὄλως διόλου βάρβαρος. Διηγεῖται ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ' ὅτι πολλὰκις ἴδε τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ, τινές τῶν ὁποῶν ἀνήκουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Μωάμεθ, νὰ σηκώνονται εἰς τὸ μέσον τῶν διαβουλεύσεων, νὰ διακόπτωσι τὸν κύριον αὐτῶν, καὶ ν' ἀποσύρονται εἰς τὴν ἄκρην τῆς αἰθούσης, διὰ νὰ τελῶσιν ἱεροπραξίαν τινα προσδεδωρισμένην. Ὁ βασιλεὺς οὐδέποτε λέγει τί, ἀλλ' ἀναμένει μετὰ θαυμαστῆς ὑπομονῆς, ἕως νὰ τελειώσωσιν αἱ τοιαῦται δεήσεις.

Ἔπεται ἡ συνέχισις.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΔΗΜΩΔΕΙΣ.

ΟΛΙΓΟΙ μὲν ἤθελαν ὁμολογήσειν αὐτοὶ ἑαυτοὺς δεισιδαίμονας· ἀλλ' ἔτι ὀλιγώτερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔσοι δὲν ὑπόκεινται, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, εἰς τὴν ἐπιρροὴν δεισιδαιμονικῶν τρόμων· σχεδὸν πανταχοῦ ἐπικρατεῖ φόβος τις περὶ πραγμάτων υπερφυσικῶν. Καὶ αὐτοὶ οἱ τρανώτερον γελῶντες εἰς στοιχεῖα καὶ βορβόλακας ταχύνουν κάποτε τὸ βῆμα, ἐὰν, κοιμητήριον διαβαίνοντες κατὰ τὴν ζοφερὰν τοῦ μεσονυκτίου ὥραν, ἀκούσωσιν ἤχον τινὰ ἐκ τῶν ἀσυνήθων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γαλήνιος καὶ διανοητικὸς φιλόσοφος, τοῦ ὁποίου τὸ λογικὸν περιφρονεῖ πῦν δεινὸν φαντασιῶδες, ἐνδέχεται κάποτε νὰ αἰσχυνηθῇ ἑαυτὸν, βλέπων ὅτι ἐδριάμβευσε κατὰ τῆς κρίσεως ἢ φαντασίας. Τῆς γενικῆς ἐπικρατήσεως τῶν αἰσθημάτων τούτων αἴτιον κυριώτερον εἶναι αἱ λαμβανόμεναι εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐντυπώσεις. Ἐὰν ἀκούμενα τότε παραμύθια διεγείρουν πίστιν, ἢ ὅποια φαίνεται μὲν μωρὰ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἐπενεργεῖ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, διὰ παντὸς τοῦ βίου. Παῖδες ὄντες, λαμβάνομεν γενικῶς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας μ' ἄλλοντες ἐνιαυτοὶ ἀδυνατοῦν νὰ ἐξαλείψωσιν· εἶναι δὲ λυπηρὸν ὅτι μόλις ὑπάρχει ἐν ἄτομον, τὸ ὅποion δὲν δοκιμάζει κάποτε στιγμαίαν βάσανον ἀπ' αἰσθημάτων πλείοτερον ἢ ὀλιγώτερον μὲ δεισιδαιμονίαν βεβαμμένα· ὑπάρχουν δὲ καὶ πάμπολλοι, ἀδίστακτον ἔχοντες πεποίθησιν ὅτι στοιχεῖα καὶ βορβόλακες ἀληθῶς μεσολαβοῦν εἰς τὰ ἀνθρώπινα.

Οἱ μὴ συνειδισμένοι νὰ διαλογίζωνται διατηροῦν πολλάκις ἀμείωτον μέχρι θανάτου τὴν εἰς σημεῖα καὶ τέρατα πίστιν. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἀμφιβάλουν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἰδεῶν, ὅσας κατὰ τὴν νηπιότητα ὀγονεῖς αὐτῶν συχνὰ μετεχειρίζοντο διὰ νὰ κυβερνήσωσιν αὐτούς. Ποσάκις φοβερίζεται τὸ τέκνον, ἔτι ἐὰν δὲν ἠσυχάσῃ, ἔχει νὰ κλεισθῇ εἰς σκοτεινὸν ταμεῖον, ὅπου βορβόλακες θέλουν εἰσεῖν νὰ τὸ ἀρπάσωσιν. Ὅποῖαν δὲ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν πρέπει νὰ καμνητοιαύτη ἀπειλή ἐπὶ τὸν εὐκαμπτον νοῦν! Εἰς τοὺς ἀπερισκέπτους λοιπὸν ἢ δεισιδαιμονία εἶναι ἰσχυρὰ, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὰ πνεύματά των ἰκανῶς καλλιεργημένα, ἵνα ἴσως ν' ἀπορρίψωσι τὸ εἰς αὐτὰ ἐπιτεθὲν φορτίον. Οἱ εἰδημονίστεροι, ὅσοι ἔχουν συνήθειαν νὰ ἐξετάζωσι τὰ ἰδιά των αἰσθημάτων, καὶ νὰ ἐρευνῶσι τὰς βάσεις τῆς πίστεως αὐτῶν, ἀπαλλάσσονται μὲν ἀπὸ τοὺς ψευθεῖς τούτους φόβους, ἀλλ' ἐν γένει διὰ βίου ὑπόκεινται μέχρι τινὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἰσχυρῶν προλήψεων, ὅσας πρῶτα ἐποτίσθησαν. Ἡ πίστις εἰς υπερφυσικά φαινόμενα, μολοντί ὀλιγώτερον γενικὴ τῶρα παρ' ὅσον ἦτον ὀρχήτερα, εἶναι μ' ὅλον τοῦτο ὑπόθεσις, περὶ τῆς ὁποίας ἀπαιτοῦν φωτισμὸν πολλῶν ἀνθρώπων τὰ πνεύματα.

Ἄς στοχασθῶμεν πρῶτον τινὰ τῶν φαινομένων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν ἀσυνήθη, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς κρί-

νονται ὑπερφυσικά, ἐπιδέχονται ὁμῶς ἐξήγησιν διὰ τῶν τῆς φυσικῆς ἀρχῶν. Εἰς ἐλώδεις τόπους βλέπονται κάποτε πύρινα σφαῖραι, σκιρτῶσαι τῆδε κάκεισε, μέγαν δὲ φόβον, καὶ πολλάκις καιρίαν ἐπιφέρουσαι βλάβην. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπάτη, δὲν εἶναι ὀφθαλμοπλάνια. Πραγματικῶς βλέπει τις φῶς, ὅπου ἀνθρώπος δὲν ὑπορχει, ὅστις νὰ κρατῇ αὐτό· ἀγνοῦν δὲ τὰς χημικὰς ἀρχὰς τῶν εἰφλογίστων ἀέρων καὶ τῆς αἰτομάτου ἐμπρήσεως, συμπεραίνει ὅτι πρέπει νὰ ἴναι φάντασμα. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐνδέχεται νὰ πάθῃ αὐτὸς τί, ἢ κἀνεῖς γείτων ν' ἀποθάνῃ, καὶ ὁ δεισιδαίμων πληροφορεῖται πάραυτα ὅτι ἔλαβε τοῦτου υπερφυσικὴν προδήλωσιν. Ὁ τῆς φυσικῆς ἐμπειρος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, δὲν ἤθελε στοχασθῆν ποσῶς φοβερὸν τὸ τοιοῦτο φαινόμενον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐν ἀπὸ τὰ τῆς φύσεως περίεργα. Εὐφλόγιστος ἀὴρ, ἐκ τῆς γῆς ἐξερχόμενος, ἀνάπτει αἰτομάτως· ὁ τοὺς ἀέρας δὲ γνωρίζων ἠδύνατο, ὑπάγων εἰς τὸ ἔλος, νὰ γεμίσῃ ἀγγίτον ἀπὸ τὸν ἄρα τοῦτον, μετὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον, καὶ νὰ καίσῃ αὐτόν. Ἀλλὰ τινι τρόπῳ ἀνάπτει ὁ ἀὴρ ἐπὶ τοῦ ἔλους, ὅπου τὰ πάντα εἶναι υγρὰ; Γνωστὸν εἶναι, ὅτι πολλάκις καίονται ἀχυρῶνες ὑπὸ χόρτου, βαλλομένου εἰς αὐτούς πρὶν ἀρκετὰ ξηρανθῆν. Ὁ χόρτος ἀναφλέγεται ἀπ' ἑαυτοῦ. Ὁμοιότητως, ὁ ἀὴρ οὗτος, ὁ τὸσον ευφλόγιστος, ἐμπορεῖ νὰ ἀνάψῃ, καὶ τῆς ἀδυνατοῦ αὐτοῦ φλογὸς τὰ ἀδῶα σκιρτήματα νὰ διεγείρωσι τρόμον εἰς ἀμαθεῖς καὶ δεισιδαίμονας χωρικοὺς.

Τὸ ἀπὸ ξύλα σσηπότα πολλάκις προσερχόμενον φῶς παράγεται ὑπὸ ουσίας φωσφόρου καλουμένης, ουσίας ὀφελιμωτάτης ἔταν ἀρμοδίως σκευασθῆν πρὸς χρῆσιν ὑπὸ τῶν χημικῶν. Τὸ φῶς, τὸ ὅποion ἐξαποστέλλει, εἶναι τὸσον ὀχρὸν, ἵνα δὲν ἐμπορεῖ τις νὰ ἴδῃ αὐτὸ κατὰ τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εὐκόλως διακρίνεται τὴν νύκτα. Μὲ κομμάτιον φωσφόρου ἔγραψέ τις ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον τοῦ κοιτῶνος φίλου τινός, Ἐαύτην τὴν νύκτα ἔχεις ν' ἀποθάνῃς. Τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἐμπόδιζεν αὐτόν τοῦ νὰ παρατηρήσῃ τὸ τοῦ φωσφόρου ἀποτέλεσμα· ἀλλ' εὐθὺς ὅτε ὁ λύχνος ἐσβέσθη, περιέπτατο ἐπὶ τοῦ τοίχου τὸ τοῦ φωσφόρου φῶς. Ἐτυχεν ὁμῶς νὰ γνωρίξῃ ὁ ἀνθρώπος τὴν φύσιν τοῦ φωσφόρου, καὶ, γελάσας ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἐπιχειρησθεῖσαν ἀπάτην, ἠσυχῶς ἀπελομήθη. Ἦτον ὁμῶς κινδυνῶδες καὶ κακὸν τὸ πείραμα· διότι ἀνὴρ εὐαίσθητος καὶ ἀμαθῆς ἠδύνατο καιριώτατα νὰ βλαφθῇ.

Ὁ περιβόητος Ἄγγλος ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος, Sir Walter Scott, διηγῆται τὸ ἐπόμενον παράδειγμα τῆς ἐφαρμογῆς φιλοσοφικῶν ἀρχῶν εἰς παραγωγὴν ἀπάτης διαφόρου ἴδους. Ὁ ἀρχὼν πα' αἰοῦ τινός πύργου, ἐπὶ τῶν μεθωρίων τῆς Οὐγγαρίας, ἀπέφασκε ποτὲ νὰ κάμῃ συμπόσιον, ἄξιον τοῦ ἰδίου του βαθμοῦ καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ἀρχαίου οἴου, εἰς τὸν ποῦτον διέτριβεν. Οἱ ποσκεκλημένοι φυσικὰ ἴσαν πολυάριθμοι· μετὰξὺ δ' αὐτῶν ἦτο καὶ παλαιὸς τις ἰξιωματικὸς τοῦ ἵππικου, ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν

του. Ὅτε ἤρχισαν νὰ γίνωνται αἱ διὰ τὴν νύκτα ἐτοιμασίαι, εἰδοποιήθη ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, ὅτι ἤθελεν εἰσθαι δύσκολον νὰ εὔρεθῃ τόπος εἰς τὸν πύργον δι' ἄλλην τὴν συντροφίαν, ἐκτός ἂν ἀπεφάσιζέ τις νὰ πλαγιάσῃ εἰς κοιτῶνα, ὅπου ἐνομίζετο ὅτι ἐσύχναζαν φαντάσματα· ἐπειδὴ δὲ πάντες ἐγνώριζαν ὅτι αὐτὸς ἦτον ὑπεράνω τοιοῦτων προλήψεων, ἐπρότειναν νὰ λάβῃ τὸ σκήμα, ὡς ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου κινδυνεύων νὰ μὴ καλοκοιμηθῇ εἰς τοιοῦτον ἵποπτον θάλαμον. Ὁ ἀξιωματικὸς εὐγνωμόνως ἐδέχθη τὴν προτίμησιν· ἀφοῦ δ' ἐμίθεξε τῶν ἡδονῶν τῆς ἐσπέρας, ἐπλαγίασε μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐκδίκησιν ἀπειλῶν κατ' ὁποιοῦδήποτε, ὅστις ἤθελε ζητήσῃ νὰ τοῦ ἐνοχλήσῃ τὴν ἀνάπαυσιν. Ἀφῆκε δὲ ἀναμμένον τὸν λύχνον, κ' ἔθηκε τὰ δύο πιστόλια γεμάτα εἰς τὸ πλάγιον τῆς κλίνης του.

Μόλις εἶχε κοιμηθῆν μίαν ὕραν, κ' ἐξύπνισεν αὐτὸν σεμνοπρεπῆς ᾠδὴ. Κυττάζας, ἶδεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ θαλάμου τρεῖς κυρίας ταντατικῶς πράσινα ἐνδεδυμένας, καὶ ψαλλούσας· ἤκουε δ' ευχαρίστως ὕραν τινά· ἀλλὰ, τέλος, ἐβάρυνθη. «Κυρίαί,» εἶπε, «τὸ ἄσμα εἶναι καλόν, ἀλλὰ μονότονον· παρακαλῶ, ἀλλάξετε τὸν ἦχον.» Αἱ κυρίαί ἐξηκολοῦσαν ψάλλουσαι. Ἐπ' ἠλθὲν αὐτάς, ἀλλ' ἡ μουσικὴ δὲν οὐκ ὀκνεῖτο. Ὁ ἀξιωματικὸς ἤρχισε νὰ θυμῶν. «Κυρίαί,» εἶπε, «τὸ κίνημά σας τοῦτο μὲ φαίνεται παιγνίδιον, σκοπὸν ἔχον νὰ με φοβίσῃ· τὸ κρῖνον δὲ ὀχληρὸν, καὶ θέλω σᾶς καταπαύσειν μὲ βίαν.» Ταῦτα εἰπὼν, ἤρχισε νὰ χειρομαλάσῃ τὰ πιστόλιά του. Αἱ κυρίαί ἀκόμη ἐψαλλαν. Ὁργίσθη τότε μὲ τὰ σωστά του. «Πέντε λεπτὰ μόνον θέλω περιμείνειν, ἔπειτα δὲ σκοπεύω νὰ πυροβολήσω ἀδιστακτικῶς.» Τὸ ἄσμα ἔτι ἐξηκολοῦσε· τὰ πέντε λεπτὰ ἐξέπνευσαν. «Σᾶς δίδω ἀκόμη καιρὸν,» εἶπεν, «ἐνόσω ἀριθμῶ εἴκοσι.» Ταῦτο ἐνήργησεν οὐχὶ μᾶλλον τῶν προτέρων ἀπειλῶν. Ἠρίθμησε λοιπὸν ἐν, — δύο, — τρία, κτλ· ἀλλὰ φθάσας εἰς τὸ τέλος τοῦ εἰρημένου ἀριθμοῦ, καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ πυροβολήσῃ ἐπαναλαβῶν, ἐπρόφερε τοὺς τελευταίους ἀριθμοὺς, δεκαεπτὰ, — δεκαοκτώ, — δεκαεννέα μὲ ἰκανὰς παύσεις ἐν τῷ μεταξύ, καὶ μὲ βεβαίωσιν ὅτι τὰ πιστόλια ἦσαν σηκωμένα. Αἱ κυρίαί εἰσῆλθον ἐψαλλαν. Μόλις ἐπρόφερε τὴν λέξιν εἴκοσι, καὶ ἐπυροβόλησεν ἀμφοτέρω τὰ πιστόλια κατὰ τῶν μουσικῶν νεανίδων, — ἀλλ' εἰς μάτην, ἡ ψαλμωδία ἐξηκολοῦσε. Ἰρόμος ἐπίπεσε νῦν εἰς τὸν ἀξιωματικόν, κατὰ συνέπειαν τοῦ ὅπου ἦτον ἀσθενῆς ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἐβδομάδας.

Τὸ τέχνασμα, διὰ τοῦ ὅπου αὐτὸν ἠπάτησαν, ἦτο συντόμως τὸ ἐπόμενον· αἱ ψαλτρικαὶ εὐρίσκοντο εἰς πλησιάζοντα θάλαμον· ἐπυροβόλησε δὲ μόνον εἰς τὴν ἀνανάκλασιν αὐτῶν, ἥτις ἐρίπτετο εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅπου ἐκοιμάτο, ὑπὸ κολοῦ κατόπτρου.

Εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν τὸ φαινόμενον ὀλοκληρὸν ἐξηγεῖται διὰ τῶν ἀπλῶν καὶ πασιγνώστων νόμων τῆς τοῦ φωτὸς ἀντανάκλασεως. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀπάτη δὲν ἐξηγεῖτο, μ' ὁποῖους λόγους ἠδύνατο ποτὲ ὁ ἄνθρωπος

νὰ πληροφορηθῇ, ὅτι ὁ θάλαμος δὲν εἶχε τῶντι στοιχεῖα; Βίβλαια ἤθελεν εἰσθαι ἐν ἀπὸ τὰ πλῆον συμπερασματικὰ περὶ βορβολάκων ἱστορήματα. Ἄν ἐσηκόνετο ἀπὸ τὴν κλίνην νὰ ἐξετάσῃ, αἱ κυρίαί ἤθελαν κλάως συρθῆν ἀπ' ἐμπροσθεν τοῦ κατόπτρου, καὶ τὸ φάντασμα ἤθελε χαθῆν· ἀφοῦ ἐπλαγίαζεν, ἤθελεν πάλιν ἀναλάβειν τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ ἡ ὀπτασία ἤθελε πάλιν φανῆν ἐνώπιόν του.

Ἔπεται ἡ συνέχεια.

Ἡ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ.—Μόλις παρήλθε μία ἑκατονταετηρὶς ἀφοῦ τὰ βάρβαρα ἔθνη τῆς Ἀρκτου κατώκησαν εἰς τὴν νοτιο-τίραν Ευρώπην, καὶ ἠφανίσθησαν σχεδὸν ὅλα τὰ πολιτεύματα τῶν Ῥωμαϊκῶν γνώσεων καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὅχι μόνον αἱ κομφαὶ τέχναι, αἱ τὴν τρυφήν υπηρετοῦσαι, καὶ ὑπ' αὐτῆς διατηρούμεναι, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ τῶν ὠφελίμων τεχνῶν, χωρὶς τὰς ὁποίας μόνις δύναται νὰ υπάρξῃ ζωὴ ἀνετικὴ, παρημελήθησαν ἢ ἐχάθησαν. Ἡ φιλοσοφία, αἱ ἐπιστῆμαι, καὶ ἡ φιλοσοφία ἦσαν λέξεις ὀλίγον εὐχρηστοὶ κατ' ἐκείνους τοὺς αἰῶνας· καὶ ἂν τὸ αἰῶνος δὲ καποτε, ὑπεροχὴ ὡς πρὸς αὐτάς ἀποδίδεται εἰς ὑποκείμενα καὶ συγγράμματα τόσον εἰκαταφρόνητα, ὥστε φαίνεται ὀλίγον νὰ ἐνοεῖτο ἡ ἀληθὴς αὐτῶν σημασία. Ἄνδρες τοῦ υψίστου βαθμοῦ, καὶ εἰς τὰς πλῆον ἐξόχους θέσεις, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναγινώσκωσιν ἢ νὰ γράφωσι. Πολλοὶ ἐκ τοῦ κλήρου δὲν κατελάμβαναν τὸ ὠρολόγιον, τὸ ὁποῖον καθημέραν ἦσαν ὑπόχροιοι νὰ ἀπαγγέλλωσι· τινὲς αὐτῶν μόνις ἠδύνατο νὰ τὸ ἀναγινώσκωσιν. Ἡ μνήμη τῶν παρεληλυθότων κατὰ μέρος ἦτο χαμένη, ἢ διετηρεῖτο εἰς χρονικὰ πλήρη ουτιδανῶν συμβάντων καὶ μύθων συναξαριακῶν.

Ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἐπλάσθη μὲ διάνοιαν πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων· εὐδαίμων δὲ ὁ εἰς ζήτησιν αὐτῶν καταγιγόμενος. Ἡ ἀγνοία εἶναι φύσει ἀνωφελῆτος· ἀλλὰ παντὸς ἴδους γνώσεις ἐμποροῦν νὰ χρησιμεύσωσιν. Ἡ ἐπιμέλεια γενικῶς ἀνταμειβεται μὲ τὸ ζητούμενον τὴν ἀνακάλυψιν, καποτε δὲ καὶ ἄλλων πολυτιμοτέρων.

Μάθησις ἐπιτελικὴ μᾶς προτιμάζει διὰ τὴν περὶ τὰ θεϊκὰ σοφίαν· ἐνῶ δὲ μελετῶμεν τὰ τῆς φύσεως ἔργα, ὁ Θεὸς τῆς φύσεως φανεροῦται εἰς ἡμᾶς· καθότι εἰς νοῦν καλῶς πεπαιδευμένον, ὁ ἰορανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποιῆσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερίωμα.

ὉΡΘΟΤΑΤΟΣ λόγος εἶναι ἔτι οὐδὲν ἀπόλλυται. Ἡ χυνημὴν τοῦ ὕδατος ρανίς, τὸ καιόμενον τοῦ χαρτίου κλάσμα, τὸ καταγῆς σηκόμενον φυτὸν, πῦρ ὅτι χάνεται καὶ λησμονεῖται, ζητεῖ ἐξίσου τὴν ἀτμοσφαιραν, καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖ διατηρεῖται, καθημέραν ἐκεῖθεν εἰς χρῆσιν ἐπαναστρέφον.

Ὁ ΑΓΝΩΣΤΟΝ τὰ δι' αὐτὸν χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα εἶναι ἀμαθής, ὁ τιδῆποτε ἄλλο καὶ ἂν γνωρίζῃ.

ΤΟ ΗΘΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

ΕΙΣ ἔστιν ὁ Θεός· αὐτὸς μόνος ἔστιν· ἡμεῖς δὲ γινόμεθα καὶ ἀπογινόμεθα, καὶ καταχρηστικῶς καλούμεθα ὄντα. Εἰς ἔστιν ὁ ὢν, ἐξ οὗ κατέρχεται εἰς τὸ μέγα σύμπαν ἀένναος ῥοῦς γινομένων καὶ ἀπογινόμενων κλασμάτων· αὐτὸς ἔστι τὸ φῶς, ἐξ οὗ ὡς ἀμυδρά τις ἀντίλαμψις ἐπιχέεται εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· αὐτὸς νοῦς ἔστι, νοῦς ἥλιος, ὃθεν ἐκπέμπονται, ὡς ἀκτῖνες πόρρωθεν ἐρχόμεναι, οἱ τῆς ἀνθρωπότητος μεγάλοι νόες, οἱ φαίνοντες ὡς φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ κόσμου.

Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται τὴν δόξαν αὐτοῦ. Ἴδε, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ· ποτίζει τὰ ὄρη ἐκ τῶν ὑπερώων αὐτοῦ· καταφέρει χιόνα ὡς ἔριον, καὶ τὴν ὀμίχλην πάσσει ὡς σποθόν· περιχλίνει τὰ ὕδατα τῶν ὠκεανῶν εἰς τὸ κοίλωμα τῆς χειρὸς, μετρά διὰ σπιθαμῆς τὴν ἔκτασιν τοῦ παντός, καὶ ζυγίζει τὰ βουνὰ εἰς στατήρα καὶ τὰς νάπας εἰς στάθμην· ἐπιτιμᾷ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ οἱ οὐρανοὶ τρέμοντες ἴστανται· διατάττει τὴν καταστροφὴν τῆς κτίσεως, καὶ ἡ κτίσις γίνεται ἀφανής, ὡς σκηνὴ σήμερον πηγυνομένη καὶ αὔριον καταλυομένη.

Ἐρωτῶ σε, ὑλιστὰ φιλόσοφε! Σὺ ἔθεσας τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς γῆς, καὶ διὰ σπαρτίου ἐμέτρησας τὰ ὄριά της; Σὲ, ὅτε κατὰ πρῶτον οἱ ἀστέρες συνήχθησαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, σὲ ὕμνησαν φωνῇ μεγάλη; Σὺ ἐκλείσας τὴν θάλασσαν διὰ πυλῶν, ὅτε τὸ πρῶτον βιαίως ἐξέρρευεν ὡς ἐκ κοιλίας μητρός; Σὺ συνέταξας τὸ πρῶτον φέγγος; Οἱ δάκτυλοί σου ἐπλεξαν τὸν δεσμὸν τῶν Πλειάδων; Εἰσδύεις εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὠκεανῶν; Ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ κάθησαι; Ἐπὶ τῆς ἀβύσσου περιπατεῖς; Ἀνοίγονται εἰς σὲ περίφοβοι αἱ πύλαι τοῦ θανάτου, καὶ οἱ θυρωροὶ τοῦ ᾄδου βλέποντές σε φρίττουσι; Φιλόσοφε! γνωρίζεις τὸ εὖρος τοῦ οὐρανοῦ; Ἐπίστασαι ποῦ τὸ φῶς αὐλίζεται, ἢ ποῦ διασκεδάζεται; Φιλόσοφε! ἢ τυφλή σου εἰμαρμένη κατ' ἔτος καὶ κατὰ τάξιν ἀποστέλλει πνεῦμα, καὶ ἀνακαινίζει τὴν φύσιν; καλεῖ τὰς ἀστράπας, καὶ αὐταὶ ἐξερχόμεναι λέγουσιν, 'Ἴδου ἡμεῖς!' ἢ νεύει πρὸς τοὺς αἴρας, καὶ αὐτοὶ ἐρχονται; ἢ ἀποπέμπει τοὺς κεραυνούς, καὶ αὐτοὶ πορεύονται; ἢ ἐπιβλέπει ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἡ γῆ πυρέσσει; ἢ ἀπτεται τῶν ὀρέων, καὶ τὰ ὄρη καπνίζονται;

Εἰς ἔστι λοιπὸν ὁ Θεός· ἰδοὺ ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ἄνωθεν γεγεννημένος ἐκ πνεύματος, ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἔστιν ἀκτίς μία τοῦ ἡλίου τῆς Θεότητος· ἰδοὺ ἡ δευτέρα ἀρχή.

Οὐσῶν ἀληθῶν τῶν δύο τούτων ἀρχῶν, πρέπει νὰ ὑπάρχη συγκοινωνία μεταξὺ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ γινόμενου, μεταξὺ τοῦ Πλάστου καὶ τοῦ πλάσματος, μεταξὺ τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀκτίνος· διότι τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ τὸν ὑψιστὸν κρίκον εἰς τὴν ἀλυσιν τῶν ὄντων, καὶ διαφυλάττει τὴν ὁσμὴν, νὰ εἶπω οὕτω,

τῶν δακτύλων τοῦ Θεοῦ, ἐξ ὧν ἐδημιουργήθη. Ἄλλὰ τρία τινὰ ὑπάρχουσι τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ· ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ἡ λατρεία αὐτοῦ πρὸς ἐκείνην τὴν ὑψίστην ἀρετὴν καὶ τελειότητα, ἥτις, καθιστῶσα τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα ἄγνόν καὶ πανάγαθον, τὸν προσεγγίζει εἰς τὸν Θεόν.

Προβῶμεν εἰς ἀνάλυσιν λεπτομερεστέραν.

'Αγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου.' Πρῶτον ἀξίωμα τῆς συγκοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ· διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος ἀνυψοῦται εἰς τὴν θείαν τοῦ ὑπερτάτου δικαίου, τοῦ ὑπερτάτου ἐντελοῦς, τῆς ὑπερτάτης σοφίας, καὶ γινόμενος ἐκ τῶν ἄνω καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν κάτω, βλέπει μετ' οἴκτου τὴν ἀτελεῖα τελειότητα τοῦ κόσμου τούτου, τὴν ἄσοφον σοφίαν του, τὴν ἀδικὸν δικαιοσύνην του, τοὺς ἀνόμους νόμους του.

'Αγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἐπομένως ὁ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσης, καὶ ὅσα θ' ἐλετε ἵνα ποιῶσιν εἰς ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, ποιεῖτε εἰς αὐτούς.' Ἰδοὺ τὸ δεύτερον ἀξίωμα. Διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος μακρύνεται ἀπὸ πᾶσαν κακίαν· διότι, ἀγαπῶν τὸν ἄλλον ὡς ἑαυτόν, δὲν τὸν βλάπτει οὔτε διὰ λόγου οὔτε δι' ἔργου, ἀλλὰ μάλιστα τὸν εὐεργετεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν ποιεῖ ὅσα ἀγαθὰ εὐχεται δι' ἑαυτόν. Εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐνυπάρχουσιν ὅλαι συλλήβδην αἱ ἀρεταί, τὰς ὁποίας ἐγνώριζον οἱ παλαιοί. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔφερεν ἐπὶ γῆς ἄλλην ἀπόρροϊαν Θεότητος, τὴν πρὸ αὐτοῦ ἄγνωστον ὑψίστην ἀρετὴν, καὶ ἐκ τῆς καρδίας του τὴν ἐξέχυσεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο ὡς τρίτον μέσον συγκοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐκήρυξεν εἰς τὴν οἰκουμένην.

Ἐἰς ὅποιον σὰς ραπίση ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψατε καὶ τὴν ἀριστεράν, καὶ εἰς τὸν εἰσάγοντα δίκην διὰ τὸν χιτῶνα ἄφετε καὶ τὸ ἱμάτιον· ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταραμένους ὑμᾶς· ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, γινόμενοι οὕτως υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅστις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς, καὶ βλέπει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· καταστήτε δὲ τέλειοι, καθὼς ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν ταῖς οὐρανοῖς ἔστι τέλειος.

Διὰ τούτων τῶν ῥήσεων ὁ ἄνθρωπος ἀποδυόμενος τὸ φιλέκδικον, τὴν μνησικακίαν, καὶ μεταβάλλων τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς κηρὸν ἀγαθότητος τηκόμενον καὶ ῥέοντα, λαμβάνει τὸ βάπτισμα τῆς θείας τελειότητος, γίνεται τύπος Θεότητος φέρων σάρκα, διαμένει ἐν μίσῳ τοῦ ὑλικοῦ τούτου κόσμου πνεῦμα, ὡς ὁ Θεός, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους υἱὸς φωτός, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ἰσάγγελος.

Τοιοῦτον ὑπάρχει τὸ ἀπλοῦν καὶ μέγα φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ μὲν ἄνθρωπος, παραδεχόμενος τὰς τρεῖς ταύτας ἀρχὰς μερικῶς, τελειοποιεῖται

καθ' ἐκάστην, καὶ βαθμῆδὸν ἐξαγιούται· ἡ δὲ κοινωνία βελτιούται εἰς στύλους ἰσότητος, δικαιοσύνης, ἐλευθερίας, καὶ φιλότιτος· οὐδὲ κυβερνήσεις, οὐδὲ δικαστήρια, οὐδὲ στρατοὶ νομίζονται ἀναγκαῖοι· οἱ πόλεμοι τῶν ἔθνων, αἱ ἐριδες καὶ αἱ σφαγαὶ τῶν ἰδιωτῶν, ἡ ἀνισοσ διαομή τῆς γῆς εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων, ἡ πενία τῶν πολλῶν, αἱ κοινωνικαὶ δυστυχίαι παύουσι, καὶ ἡ ἀνθρωπότης καθίσταται μία μόνη οἰκογένεια ἐκ μελῶν διαγόντων ἐν ἁρμονίᾳ, εἰρήνῃ, καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τὸ πολίτευμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔχει τρία μόνον ἄρθρα,

1. Ἀγαπήσεις τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου·
2. Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν·
3. Ἀποδυθεὶς τὴν σάρκα καὶ τὰ πάθη της, ἔσθ' πνεῦμα ἄγνόν καὶ πανάγαθον·

Τὸ πολίτευμα τοῦτο δὲν εἶναι εἰδικὸν δι' ἓν ἔθνος, ἀλλὰ παγκόσμιον· οὐδὲ προσωρινόν, ἀλλ' αἰώνιον· καὶ αἰώνιον, διότι δὲν ὑπάρχει, ὡς τὸ τοῦ Σόλωνος, γεγλυμμένον εἰς στήλας, ὡς τὸ τοῦ Λυκούργου, κεχαραγμένον εἰς χαλκοῦς πίνακας, καὶ ὡς τὸ τοῦ Οὐασιγκτόνος, γεγραμμένον ἐν χάρτῃ, ἀλλὰ διατελεῖ ἐντετυπωμένον εἰς ὅλας τὰς καρδίας, καὶ καθιερούμενον διὰ θρησκείας, περικλείει ἀμοιβὰς μὲν διὰ τὸν πιστῶς καὶ κατὰ γράμμα φυλάττοντα αὐτὸ, ποινὰς δὲ διὰ τὸν ἀθετοῦντα καὶ μὴ φυλάττοντα αὐτό.—Π. ΣΟΥΤΕΟΣ.

Ο ΛΟΔΟΒΙΚΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ.

Τοῦ Λοδοβίκου Κορνάρου ἡ ἱστορία παρέχει ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἀξιωμακτικὰ παραδείγματα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης ὡς πρὸς τὴν μακροβιότητα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐγεννήθη ἐξ εὐπατριδῶν εἰς Βενετιάν τὸ 1467· ἐπὶ νεότητος αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ἔπεσεν εἰς καταχρήσεις, αἵτινες τὸν ἐπροξένησαν πολλὰς καὶ βαρεῖας νόσους, καὶ κατέστησαν ἐπισφαλῆ καὶ ἀθλίαν τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἐποχὴν εἰδοποιήθη ἀπὸ τοῦς ἰατροῦς, ὅτι δὲν ὑπῆρχε παρὰ μία μόνη ὁδὸς εἰς ἀνάρρωσιν, τουτίστι, τακτικὴ καὶ μετρία διαίτα. Ὁ Κορνάρος πᾶσαντα ἤλλαξε ζωὴν· ἀλλὰ, κατὰ πρῶτον, εὐρών αὐτὴν δυσάρεστον, δὲν ἐπέμεινε μετὰ σταθερότητος. Ἡ τῶν ἀσθενειῶν ὁμῶς ἐπιστροφή ἐνουθέτησεν αὐτὸν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ παραβαίῃ ἀτιμωρητὶ τοὺς περὶ διαίτης νόμους· καὶ, τέλος, ἐστρεψώθη ἀκλινῶς εἰς ὁδὸν ἐγκρατείας, τὴν ὁποίαν βαδίζων ἀπηλλάχθη τῶν νόσων αὐτοῦ, καὶ ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν ἐννενηκονταοκτῶ χρόνων, ὕγιης τὸ σῶμα, γαλήνιος δὲ καὶ ἰλαρὸς τὸ πνεῦμα.

Διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἀναγνώστης ἰδέαν τῆς μικρᾶς ποσότητος τοῦ φαγητοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ Κορνάρος ἐξώδευεν, ἐμποροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν ὅσα περὶ ἑαυτοῦ ἱστορεῖ, ὅτι, ὡν ἑβδομηκονταοκτῶ χρόνων ἡλικίας, παρεκινήθη ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν ἰατρῶν καὶ τὴν καθημερινὴν ἐνόχλησιν τῶν φίλων, νὰ προσθέσῃ μικρὸν τι εἰς τὸ σύνθηδες φειδωλότατον μέτρον τῆς τροφῆς του. Πολὺν καιρὸν ἀντε-

στέκετο, λέγων τὴν Ἰταλικὴν παροιμίαν, 'Ὁ θῆλων νὰ φάγῃ πολλὰ, ἀς τρώγῃ ὀλίγον· ἐπειδὴ μὲ τὴν ὀλιγοφαγίαν μακρύνεται ἡ ζωὴ.' Μ' ὄλον τοῦτο, λέγει, 'Διὰ ν' ἀπορύγω τὸ πῆγμα, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τοὺς φίλους μου, ὑπέκλινα τέλος, καὶ ἀπῆκα ν' αὐξήθῃ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ μου, πλην δύο μόνον οὐγγίας. Διότι, ἐνῶ ἀρχήτερα τὸ μέτρον τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς μου, ἠπλαδῆ, τοῦ ἄρτου, τῶν αυγῶν, τοῦ κρίατος, καὶ τοῦ ζωμοῦ, ἦτο δώδεκα οὐγγίαι σωστὰ ζυγισμέναι, ἠύξῃσα τὴν ποσότητα δύο οὐγγίας· καὶ τὸ μέτρον τοῦ ποτοῦ μου, τὸ ὁποῖον ἀρχήτερα ἦτο δεκατέσσαρες οὐγγίαι, τὸ ἔκαμα δεκαεξί. Ἡ προσθήκη αὕτη, ἐξακολουθεῖ λέγων, 'ἐπενήργησεν εἰς ἐμὲ τοσοῦτον, ὥστε ἀντὶ εὐθύμου καὶ ἰλαροῦ ἀνδρὸς ἔγινε μελαγχολικὸς καὶ χοληρικὸς, καὶ τὰ πάντα μὲ ἠνώχλων· οὔτε ἤξευρα τί ἐπραττα ἢ τί ἔλεγα. Τὴν δωδεκάτην ἡμέραν, μ' ἐπίασε πόνος εἰς τὸ πλευρὸν, ὅστις μ' ἐκράτει εἰκοσιδύο ὥρας. Κατόπιν αὐτοῦ ἦλθε φοβερός πυρετός, ὅστις διήρκεσε τριάκοντα πέντε ἡμερονύκτια, μολοντί μετὰ τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν ἠλαττοῦτο ὁλονέν· ἐκτὸς τούτων, δὲν ἠμπόρουν νὰ κοιμῶμαι οὔτε δι' ἓν τεταρτημόριον τῆς ὥρας· ὅθεν καὶ μὲ ἀπεφάσισαν οἱ ἰατροί. Μ' ὄλον τοῦτο, ἐγὼ, χάριτι Θεοῦ, ἰάτρευσα αὐτὸς ἑμαυτὸν, ἐπαυθῶν εἰς τὴν προτίραν μου διαίταν, ἂν καὶ τῶρα ἤμην ἐβδομηκοντα ὀκτῶ χρόνων, καὶ τὸ σῶμά μου ὑπερβολικὰ ἰσχνόν, καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἐνιαυτοῦ χειμῶν, καὶ ὁ ἀπὸ ψυχρότατος· εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι, μετὰ Θεοῦ, τίποτε ἄλλο δὲν μ' ἐβοήθησε παρὰ ὁ ἀκριβὴς κανὼν, τὸν ὁποῖον τόσον καιρὸν εἶχα πιστῶς ἀκολουθήσειν.'

Διὰ νὰ δείξῃ πόσον ὠφελεῖ ὁ ἐγκρατὴς βίος εἰς κτυπήματα καὶ πληγὰς, διηγεῖται συμφορὰν, ἡ ὁποία τὸν ἔτυχεν ἐπὶ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας του. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἡ ἀμαξία του ἀνετράπη, ὥστε ἰκανὸν ὁρόμον ἐσύρετο κατὰ γῆς ὑπὸ τῶν ἵππων. Ἡ κεφαλὴ, οἱ βραχίονες, ὄλον τὸ σῶμά του, ἐτραυματίσθησαν πολὺ, καὶ μία τῶν πτερνῶν ἐξηρθρώθη. Ἀφοῦ μετεφέρθη εἰς τὸν οἶκον, ἰδόντες αὐτὸν οἱ ἰατροὶ πολὺ βεβλαμμένον, τὸ ἐστοχάσθησαν ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τρεῖς ἡμέρας· ἀλλ' ἀφοῦ ἐπῆρεν αἷμα, καὶ μετεχειρίσθη ὀλίγα καθάρσια, ἀνέλαβε ταχέως τὴν ὑγίαν καὶ δύναμιν αὐτοῦ.

Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι ἡ ἄκρα τοῦ Κορνάρου ἀποχὴ δὲν συνέβαλε ποσῶς νὰ καταστήσῃ αὐτὸν δύσκολον ἢ μελαγχολικόν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, μεγάλως ἐχαίρετο τοῦ βίου τὰς ἀθῶας ἡδονὰς. Λέγει περὶ ἑαυτοῦ, 'Πάντοτε εἶμαι ἰλαρὸς, εὐθύμος, καὶ εὐχαριστημένος, ἐλεύθερος πάσης ταραχῆς καὶ παντὸς θορυβώδους διαλογισμοῦ, ἀντὶ τῶν ὁποίων χαρὰ καὶ εἰρήνη κατοικοῦν εἰς τὴν καρδίαν μου. Δὲν βαρύνομαι τὴν ζωὴν, ἀλλὰ μάλιστα διάγω αὐτὴν μετ' ἄκρας ἀγαλλιάσεως. Συνομιλῶ μὲ προκομμένους ἀνδρας, ὑπερόχους τὸ πνεῦμα, τὴν μάθησιν, τὴν διαγωγὴν, καὶ ἄλλας ἀρετάς. Ὅταν μὲ λείπῃ αὐτῶν ἡ συναναστροφή, δίδομαι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν σοφοῦ τινὸς βιβλίου, ἔπειτα δὲ

εἰς τὸ γράφειν, προσπαθῶν κατὰ πάντα νὰ γίνωμαι ὠφέλιμος καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν δυνάμεών μου. Ἐσεμνύετο πολὺ ὅτι ἔμενον εἰς αὐτὸν τόση ζωηρότης τοῦ πνεύματος, ὥστε εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα τριῶν ἐτῶν συνέγραψε κωμωδίαν, «πλήρη ευθυμίας καὶ ἀστεϊότητος.» Ἀναφέρει τὰς ὁποίας ἔκαμνε περιηγήσεις διὰ νὰ βλέπῃ τοὺς φίλους του, καὶ νὰ συνδιαλέγεται μὲ τοὺς ἐμπείρους πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης.—ἀρχιτέκτονας, ζωγράφους, ἀγαλματοποιούς, μουσικούς, ἀκόμη δὲ καὶ γεωργούς. Ὀμιλεῖ μὲ πολλὴν εἰαρίσκειαν περὶ τῶν ἐπισκέψεων εἰς τὰς διαφόρους κατοικίας του, καὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ ἐμπειρίας αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ τὰς βελτιόνη. Περὶ μιᾶς ἐξαιρέτως τῶν κατοικιῶν τούτων λέγει, «Ἄλλοτε καταρεύω εἰς οἶκόν μου, τοποθετημένον εἰς τὴν κοιλάδα, ὅστις εἶναι ἀληθῶς ὠραιότατος, ἐπειδὴ πολλοὶ ὁδοί αὐτοῦ εἶναι οὕτω διατεταγμένοι, ὥστε, συνερχόμενοι ἅπαντες τελειοῦν εἰς τερπνόν τι μέρος γῆς, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἀρμόδιός τις ἐκκλησία. Ὁ τόπος οὗτος βρέχεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Βρίντα, ἀμφοτέρωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν μεγάλοι καὶ καρποφόροι ἀγροί, καλῶς κοπρισμένοι, καὶ καλλωπισμένοι μὲ πολλὰς κατοικίας. Ἀρχήτερα τὸ πρᾶγμα εἶχε πάντῃ ἀλλίως, καθότι ὁ τόπος ἦτον ἐλώδης καὶ νοσώδης, προσφεύστερος εἰς κτῆνη παρ' εἰς ἀνθρώπους· ἀλλ' ἐξήρανα τὴν γῆν, κ' ἔκαμα καλὸν τὸν ἀέρα· τούτου δὲ γενομένου, συνέρρευσαν ἐκεῖ ἀνθρώποι, καὶ ὠκοδόμησαν ἐπιτυχῶς. Τοιοῦτοτρόπως ἔφθασεν ὁ τόπος εἰς τὴν ὁποίαν τώρα βλέπομεν αὐτὸν ἐντέλειαν· ὥστε ἀληθῶς δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι καὶ ναὸν ἔδωκα εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἀνθρώπους νὰ τὸν λατρεύωσιν ἐντὸς αὐτοῦ· ἡ μνήμη τοῦ ὁποίου μὲ εἶναι τερπνοτάτη.» Ἀλλαχοῦ δὲ λέγει περὶ ἑαυτοῦ, «Διὰ νὰ μὴ λείψῃ τοῦ γήρατός μου κάμμία εὐχαρίστησις, ἀγάλλομαι καθ' ἡμέραν ἀναπολῶν τὴν ἀθανασίαν, τὴν ὁποίαν στοχάζομαι ὅτι βλέπω εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν ἀπογόνων μου. Διότι, ὅσάκις ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκον, εὐρίσκω ἔνδεκα ἐγγόνους, ὅλους τέκνα ἑνὸς πατρὸς καὶ μιᾶς μητρός· ὅλους εἰς καλὴν ὑγείαν· ὅλους, καθόσον δύναμαι νὰ διακρίνω, εὐμαθεῖς καὶ χρηστοθήεις. Πολλάκις μὲ διασκεδάζει ἡ ψαλμωδία των· μάλιστα δὲ καὶ ψάλλω μετ' αὐτῶν, ἐπειδὴ ἔχω φωνὴν τραυωτέραν καὶ καθαρωτέραν παρ' ὅσον ἦτο ποτὲ ἀρχήτερα ἐπὶ ζωῆς μου. Ταῦτα εἶναι αἱ ἀγαλλιᾶσεις καὶ παραμυθίαι τοῦ γήρατός μου· ὅθεν φαίνεται, τολμῶ εἰπεῖν, ὅτι δὲν διάγω νεκρὸν, δύσκολον, καὶ μελαγχολικὸν βίον, ἀλλὰ ζῶντα, δραστήριον καὶ τερπνόν, τὸν ὁποῖον δὲν ἤθελα ποτὲ ἀνταλλάξαι μὲ τὸν πλέον εὐρωστον ἀπὸ τὰς νέους ἐκείνους, οἵτινες εὐφραίνονται ἡδυπαθοῦντες· ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι ὑπόκεινται εἰς χιλίας νόσους καὶ χιλίων εἰδῶν θανάτους.»

Ἀπηνθίσσαμεν τὰ ἀνωτέρω ἐκ τῶν περὶ ἐγκρατοῦς ζωῆς διαφορῶν λόγων τοῦ Κορνάρου· τὸν τελευταῖον, — διαλαμβάνοντα ζωηρὰν περιγραφὴν τῆς ὑγείας, εὐρωστίας, κ' ἐντελοῦς χρήσεως τῶν αἰσθητηρίων αὐτοῦ εἰς ἔσχατον γῆρας, — ἔγραψεν ἑννεήκοντα ἑνὸς χρόνου

ἡλικίας. Ὁ ἐνάρετος καὶ εὐδαίμων γέρον ἐξέπνευσεν χωρὶς πόνον, βαθμηδὸν παρακμάσας, Ἀπριλίου 26ην, 1566, εἰς τὸ ἑννενηκοστὸν ὀγδοὸν ἔτος τῆς ἐγκρατοῦς ζωῆς του.

Η ΠΟΜΠΗΙΟΥΠΟΛΙΣ.

Ἡ ΠΟΜΠΗΙΟΥΠΟΛΙΣ κατεστράφη δι' ἐκρήξεως τοῦ Βεσουβίου τὸ 79 ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος. Εἶναι δὲ τῶντι θανατάσιον, ὅτι τόσους αἰῶνας ἔμενε κεκαλυμμένη, καὶ ὅτι τόσον πολὺν χρόνον καὶ τόσον σημαντικῶς ἔσφαλλαν ὡς πρὸς τὴν θέσιν αὐτῆς οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ οἱ σοφοί. Πολλαχοῦ ἐρείπιων σωροί, καὶ μέρη τῶν κεκρυμμένων θεάτρων, ναῶν, καὶ οἰκῶν, ἦσαν μόλις δύο πόδας ὑπὸ τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν· ἀδιακόπως ἐξώρτυταν οἱ χωρικοὶ κομμάτια ἐργασμένου μαρμάρου, καὶ ἄλλας ἀρχαιότηας· τῆδε κάκεισε εἶχαν ἐσχεπάσειν καὶ τὰ τῆς πόλεως ἐξώτερα τείχη· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἐμάντευαν τί ἐκάλυπτεν ὁ ἐμπροσθεν αὐτῶν παράξενος, μεμονωμένος σωρὸς στάκτης, χώματος, καὶ κισσῆρεως. Ὑπάρχει δὲ καὶ τι ἄλλο, τὸ ὁποῖον ἀκόμη περισσότερον μᾶς κάμνει νὰ θαυμάζωμεν ὅτι τόσους χρόνους ἔμενε κεκρυμμένη ἡ Πομπηιοῦπολις. Ἀρχίζουσα ἐκ τοῦ ποταμοῦ Σάρνου, διαπερνᾷ τὴν πόλιν διώρυξ ὑπόγειος, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα βλέπονται σκοτεινῶς πως καὶ σιωπηλῶς ῥέοντα ὑπὸ τὸν ναὸν τῆς Ἰσιδος. Λέγεται δὲ ὅτι ἐξωρύχθη πρὸς τὰ μέσα τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, διὰ νὰ φέρῃ γλυκὺ νερὸν εἰς τὴν γειτνιαζούσαν πόλιν Torre dell' Annunziata· πιθανὸν νὰ ἔτρεχε καὶ τὸ πάλαι εἰς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἀλλ' ἐξωρύττοντες, ἢ καθαρίζοντες τὴν διώρυγα ταύτην, ἀνάγκη πᾶσα νὰ διέβαιναν οἱ ἐργάται ὑποκάτω τῆς Πομπηιοῦπόλεως ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν.

Πᾶς ὁ τὰ τείχη τῆς πόλεως περιερχόμενος, καὶ βλέπων τὸν ἐπ' αὐτῆς σωρὸν ἡφαιστείου ὕλης, πιστεύει σχεδὸν ὅτι χεῖρ ἀνθρωπίνη ἐπίτηδες τὴν παρέχουσα, μετακομίσασα καὶ ἐπιρρύψασα τὰς ἡφαιστείους ὕλας. Αἱ ὕλαι αὗται δὲν εὐρίσκονται κατ' οὐδεμίαν διεύθυνσιν ἐπέκεινα τῆς πόλεως ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῆς ὠραίας πεδιάδος, ἥτις βαθμηδὸν κλίνει πρὸς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως. Τόσον περιωρισμένη ἦτον ἡ ἡφαιστεῖος ἐκρήξις κατὰ τὸν ὁρῶμον ἢ τὴν πτώσιν αὐτῆς, ὥστε τὴν Πομπηιοῦπολιν μόνον ἔχωσε· διότι ἡ καταβάσα εἰς τὰ πέριξ βροχὴ στάκτης καὶ κισσῆρεως ὀλίγην βέβαια ἔκαμε διαφορὰν ὡς πρὸς τὸ ὕψωμα τῆς πεδιάδος.

Εἰς πόλεις, τεθαμμένας ἐντὸς εἰς λάβαν, καθὼς ἡ Ἡράκλεια, εὐκόλως παρατηρεῖ τις καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρόσδον τῆς καταστροφῆς. Δύναται ν' ἀκολουθήσῃ τὴν μέλαιναν, πεπωρωμένην λάβαν ἀπὸ τὸν κῶνον τοῦ ὄρους ἕως εἰς τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας καὶ μετατοπίζει πολλάκις τὰ ὕδατα εἰς πολλῶν σταδίων ἔκτασιν· ὅσοι δὲ ποτε ἴδαν τὴν λάβαν εἰς τὴν ὑγρὰν αὐτῆς κατάστασιν, ὅποταν μὲν ὡς ποταμὸς διαλελυμένου σιδήρου, ἐμποροῦν διαμιᾶς νὰ ἐννοήσωσι πῶς ἤθελε χωσεῖν πᾶν τὸ εἰς τὸν ὁρῶμον αὐτῆς. Συγχεχυμένας

ιδίας ἔχουν πολλάκις οἱ μὴ ἐπισκεφθέντες τοὺς ἀξιολόγους τόπους τούτους ὡς πρὸς τὴν ὕλην τὴν καλύπτουσαν τὴν Πομπηϊοῦπολιν καὶ Ἡράκλειαν· φαντάζονται ὅτι ἀμφοτέραι ἐσκεπάζθησαν ὑπὸ λάβας. Ἡ μὲν Ἡράκλεια κατ' ἀλήθειαν ἔπαθε τοῦτο, καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἐξορύττειν ἐκεῖ ὠμοῦ ἄζε σκάψιμον εἰς λιθοτομίαν σκληροτάτης πέτρας. Ἡ κατάβασις εἰς τοὺς καθαρισθέντας τόπους εἶναι ὡς ἡ κατάβασις εἰς λατόμιον ἢ μεταλλεῖον· εὐρίσκεισαι δὲ πάντοτε ὑπὸ γῆν, ἀπὸ λαμπάδας φωτιζόμενος. Τὴν δὲ Πομπηϊοῦπολιν ἐπεκάλυψεν ἀραιὰ λάσπη, κίσσηρις, καὶ στάκτη, ἐπὶ τῶν ὀπαίων, προϊόντος τοῦ χρόνου, συνήχθη φυτική γῆ. Ὑπὸ τὸ ἄβαθον τοῦτο χῶμα, τὸ πᾶν εἶναι εὐθρυπτον, καὶ τὸ σκάψιμον εὐκόλον. Ἡ ἀνασκαπτομένη ὕλη μεταφέρεται ἐπὶ ἀμαξῶν, καὶ ρίπτεται ἔξω τῆς πόλεως· ὁπόταν δ' ἐξακολληθῆ ὀραστηρίως ἡ ἐργασία, ἐνῶ ἀμαξαι ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἀπομακρύνονται πλήρεις χωμάτων, βλέπει τις νὰ προβάλλωσιν οἴκοι ἀκέραιοι, τῶν στεγῶν ἐξαιρουμένων, αἵτινες σχεδὸν πάντοτε εἶναι μέσα κρημνισμένοι, ὥστε βαθμηδὸν ἀνοίγεται ὁδὸς ὀλόκληρος εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἢ τὰς ρανίδας τῆς βροχῆς, ἀπαράλλακτα καθὼς αἱ ὁδοὶ ὁποιασδήποτε κατοικουμένης πόλεως. Εἶναι δὲ περιέργον νὰ παρατηρῆ τις, καθόσον ἀπομακρύνεται ἡ ἠφαιστειὸς ὕλη, ὅτι αἱ οἰκίαι ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶναι κτισμέναι ἀπὸ λάβαν, τὸ ἀρχαιότερον προϊὸν τοῦ αὐτοῦ Βεσουβίου, αἱ ὑστερώτεροι τοῦ ὁποίου ἐκρήξαι παρέχουσαν καὶ διὰ τούτους αἰῶνας εἶχαν κεκρυμμένην τὴν Πομπηϊοῦπολιν.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1822, ἰδοὺ τὴν Πομπηϊοῦπολιν μετ' ὀλίγας μόνον ἡμέρας ἀφοῦ συνέβη μία τῶν πλέον μεγαλοπρεπῶν ἐκρήξεων τοῦ Βεσουβίου. Τὸν πρὸς αὐτὴν ὁρῶν μας ἐκάλυπτε κίσσηρις, καὶ τις λεπτὴ στακτόχροος κόνις, ἀπορρίφθησα ἐκ τοῦ ὄρους, περὶ τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου ἐστρεφόμεθα. Εἰς πολλὰ μέρη τὸ κάλυμμα τοῦτο εἶχε πλέον παρ' ἐνὸς ποδὸς βάθος, ἀλλ' ἦτο γενικῶς ἴσα ἐξηπλωμένον, μὴ δὲ συσσωρευμένον εἰς κἀνένα τόπον ἰδιαίτερον. Ἐνῶ ἐξευγηλατούσαμεν εἰς τὴν Πομπηϊοῦπολιν, οἱ τῆς ἀμάξης τροχοὶ ἔθραυαν τὴν ὕλην ταύτην· ἦτο δὲ καθισμένη εἰς τὰς ἄκρας τῶν τοίχων, καὶ εἰς τὰς ὀλίγας ὀροφάς, ὅσας ἡ Νεαπολιτικὴ διοίκησις εἶχεν ἐκ νέου οἰκοδομήσειν· ἔκειτο δακτύλους παχεῖα εἰς τὰς κορυφὰς παντὸς στύλου τῶν ἀρχαίων ναῶν· ἐκάλυπτεν ὅλα τὰ κατώματα τῶν ἀστέγων οἴκων, καὶ ἀπέκρυπτε τὰς ψηφίδας. Εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ὅπου ἐκαθίσταμεν διὰ νὰ γευθῶμεν, ἠναγκάσθημεν νὰ βάλωμεν τοὺς ὀδηγοὺς νὰ καθαρίσωσι τὸ μέρος με πτυάρια, διότι παντοῦ ἦτον ὁ κονιορτός. Θεωροῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρων τοίχων τοῦ ἀμφιθέατρον, ἰδοὺμεν τὴν χώραν ὀλόκληρον ἐσκεπασμένην με αὐτὴν· δένδρα καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ἦσαν κεκαλυμμένα με τὸ ὠχρολευκόφαιον κονίαμα, τὸ ὁποῖον καὶ δὲν ἐγένεν ἄφαντον ἐκτὸς μετὰ πολλοὺς μῆνας.

Ἀμαθῆις τινὲς εἰς τὴν Νεάπολιν διῆσχυρίζοντο ὅτι ἡ λεπτὴ αὐτὴ στάκτη, ἡ κόνις, περιεῖχε χρυσόν! Ἡρ-

χισαν λοιπὸν οἱ Νεαπολίται νὰ τὴν συνάγωσι· χρυσόν μὲν δὲν ἐπέτυχαν, ἀλλὰ τὴν εὐρήκαν ἐξαιρετὸν διὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν στίλβωσιν τοῦ ἀργύρου.

Ἡ κόνις αὕτη ἐξηκολούθει νὰ ἐκπέμπεται τοῦ ὄρους πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐκρήξεως. Μίαν φορὰν κατεστόλισε κ' ἐμὲ τὸν ἴδιον. Ἐνῶ ἵππευα ἐπὶ τοῦ εἰς Ποσίλιππον ὁρόμου, ἔρχισε νὰ βρέχη· ἡ δὲ βροχὴ κατεβίβασε καὶ συνέπηξε τὸν κονιορτὸν, ὅστις, καθίσας ἐπὶ τῶν μαύρων μου φορεμάτων, μ' ἔκαμε νὰ φαίνωμαι ὡς νὰ εἶχα κυλισθῆν μέσα εἰς γύψον. Ἐμαθα δὲ καὶ παρά τινος φίλου μου, ἀξιωματικοῦ εἰς τὸ ναυτικόν, ὅτι εἶχε πέσειν μετὰ βροχῆς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου του, τριακόσια ἕως τετρακόσια μίλια μακρὰν εὐρισκομένου τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ ὄρους Βεσουβίου.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ.

Ο ΠΡΩΗΝ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδος, τὸσον ἐγνωσμένος εἰς ἅπαντας ὡς μονάρχης Λαζαρόνος, καὶ ὡς ἓνας τῶν πλέον ἀγαθῶν ἀνθρώπων τῆς Εὐρώπης, ἦτο καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν τὸσον ἀφιερωμένος εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ κυνηγίου, ὥστε μόλις δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι διελογίζετο ποτὲ περὶ τινος ἄλλου πράγματος. Ὅποτε τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα δευτέραν φορὰν ἐπλησίαζαν εἰς τὰ σύνορά του, με σκοπὸν ἐκ δευτέρου νὰ τὸν διώξωσιν ἀπὸ τὴν ὠραίαν αὐτοῦ ἐπικράτειαν, συνεκροτήθη μέγα συμβούλιον εἰς τὸ Πορτίκι (Portici), διὰ νὰ γένη σκέψις καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ πρακτικοῦ εἰς μίαν τὸσον δεινὴν κρίσιν. Ἡ βασίλισσα, Καρολίνα ἡ ἐκ τῆς Ἀουστρίας, ἡ τὸσον δραστηρία ὅσον ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτον ἀδρανῆς, προέδρευε πάντοτε εἰς τὸ βουλευτήριον. Τὴν ἡμέραν ταύτην, τὸσον μεγάλου κινδύνου ἐπαπειλοῦντος, αἱ διαβουλεύσεις φυσικὰ ἦσαν καὶ σπουδαῖαι καὶ μακροχρόνιοι. Ὁ βασιλεὺς ἔχασε τὴν ὑπομονήν· ἀφοῦ δὲ, κατ' ἐπανάληψιν κυττάζας ἔξω τοῦ παραθύρου, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ καιρὸς ἦτον ἀρμόδιος διὰ κυνήγιον, σηκωθείς, ὠμίλησεν οὕτω· «Καρολίνα, τί λέγεις νὰ κάμωμεν; Ἐὰν πρέπη νὰ φύγωμεν, ἀς φεύγωμεν· ἀλλ' ἂν πρέπη νὰ σταθῶμεν, εἶπέ με το, διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ κυνήγιον!»

Μετὰ τινὰς χρόνους, ὁπότε δὲν εἶχε πλέον σύζυγον νὰ τελειῶν τὰς ὑποθέσεις του, ἄφινε τὸ βουλευτήριον, ὅσον καὶ ἂν ἦτο σπουδαῖον καὶ κατεπεῖγον τὸ συζητούμενον, ἅμα ἤκουε τὸ ὠρολόγιον νὰ κτυπᾷ δώδεκα, ὡραν συνήθη τοῦ γεύματος, λέγων κοινῶς εἰς τοὺς ὑπουργοὺς του, ἐνῶ ἐσηκόνετο, «Κύριοι, τὰ μακαρόνια θέλουν κρυώσιν!»

Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος, —γράφει Ἀγγλος τις, — μετ' ἡξίωσεν ἀκροάσεως εἰς ἓν ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ παλάτια, ὀλίγας ἐβδομάδας πρὶν ἀποθάνῃ. Σκοπὸς μου ἦτο νὰ παρουσιάσω εἰς αὐτὸν ἔγγραφα τινὰ, διαλαμβάνοντα ἐκθεσιν ἀξιόλογον περὶ τοῦ τῆς Μεσσηνίας

ἐμπορίου· ἐπειδὴ δὲ ἦτο πασίγνωστον ὅτι ποτὲ δὲν ἀνεγίνωσκε τὰ εἰς αὐτὸν ἐγχειριζόμενα, συνεβουλεύθη νὰ τὸν γνωστοποιήσω διὰ ζώσης φωνῆς τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ἐγγράφων. Μὲ ὑπεδέχθη πολὺ συγκαταβατικῶς, σχεδὸν ἐμπορῶ νὰ εἶπω εὐμενῶς, καὶ δύο ἢ τρεῖς στιγμὰς ἔδιδε προσοχὴν τινα εἰς τοὺς λόγους μου. Ἄλλ' αἰφνιδίως, τὸνομά μου, τὸ ὁποῖον ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν ἐγγραφὸν ὁ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, ὁ τὴν εἰσοδὸν μου προμηθεύσας, εἴλκυσε τοὺς διαλογισμοὺς του, καὶ διακόπτων τὴν ὀμιλίαν μου περὶ τοῦ ἀτελοῦς λιμένος τῆς Μεσσήνης καὶ τῶν εἰς ξένους ἐμποροὺς βεβαιωμένων δικαιωμάτων, μὲ ἠρώτησεν ἂν ἤμην συγγενὴς τοῦ στρατηγῶ—, ὅστις εἶχεν ὑπάγειν μετὰ τοῦ στρατεύματός μας εἰς τὴν Σικελίαν, ἐνῶ οἱ Γάλλοι κατεῖχαν τὴν Νεάπολιν. Ἀποκριθέντος ἐμοῦ ὅτι δὲν εἶχα τὴν τιμὴν τοιαύτης συγγενείας, εἶπεν ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης, Ἄ! ἦτον ἀξιόλογος ἄνθρωπος! Τί κυνηγός! τί κυνηγός! ἀφοῦ δ' ἄπαξ ἐμβῆκεν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ ὑπόθεσιν, ἐφανταζόμεν ὅτι τὸν ἐβλεπα νὰ συλλογίζεται μᾶλλον περὶ αὐτῆς παρὰ περὶ τῶν ὅσα ἐγὼ τὸν ἱστοροῦσα. Μὲ ἤκουσεν ὁμως μέχρι τέλους, καὶ πιστεύω ὅτι ἤθελε πράξειν κατὰ τὸ ζήτημά μου, ἐὰν δὲν ἀπίθνησκε μετὰ τόσον βραχὺ χρόνον διάστημα. Τὴν ἔραν ἐκείνην ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὰ δάση διὰ κυνήγιον. Ἐμβαίνοντα εἰς τὸν θάλαμον, ἔλειψεν ὀλίγον νὰ μὲ ἀνατρέψωσι δύο εὐμεγέθεις Ἰσπανοὶ κύνες ἀπὸ τοὺς λεγομένους δεικτας, οἵτινες ἔδραμαν εἰς τὸ μέσον τῶν σκελῶν μου· καὶ κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς συνομιλίας, οἱ εὐνοούμενοι οὗτοι σύντροφοι μὲ ἠνώχλουν ἔτι μᾶλλον, σκιρτῶντες ἐμπροσθέν μου· εἰς δ' αὐτῶν ἐπήδησεν εἰς τὸν κράββατον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος, εὐρισκόμενον εἰς ἐνδότερον τινὰ θάλαμον, καὶ φαινόμενον ποταπώτατον. Ὁ μεγαλοπρεπὴς θάλαμος, εἰς τὸν ὁποῖον μὲ ὑπεδέχθη, δὲν εἶχεν ἐπιπλα νὰ καυχηθῆ. Ἐπιφανέστερα εἰς αὐτὸν ἀντικείμενα ἦσαν ζεῦγος ὑποδημάτων τῆς λάσπης, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζετο εἰς τὴν κυνηγεσίαν τῶν σχολοπάκων, δύο τουφέκια εἰς μίαν γωνίαν, μία πυριτοθήκη, σκεπάρνιον τι ἐπὶ μεταξωτῆς καθέκλας, καὶ ἄλλα τινὰ ὁμοιοειδῆ. Ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ἐφορούσε λευκόφαιον ἱμάτιον, λευκόφαιον ἔσωκάρδιον, καὶ λευκόφαια βρακία, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχε συρμένον, ἕως εἰς τὰ γόνατα, ζευγάριον χονδρῶν μελαγχροίνων μαλίνων καλτῶν, τοιαύτας ὁποίας γενικῶς φοραίνουν τὸ καλοκαίριον οἱ ὀρνιθοθῆραι τῆς Νεαπόλεως. Ἔστηκε δὲ μεταξὺ δύο παραθύρων, ἔχων τὴν μίαν αὐτοῦ χεῖρα ἐπεστηριγμένην εἰς μαρμαρίνην τράπεζαν. Παρατήρησα ὅτι αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἦσαν χονδροειδεῖς, σκληραὶ, καὶ τυλώδεις, ὡς αἱ τῶν ἀποχειροβιῶτων. Ἀναμφιβόλως δὲ, καθόσον ἀπέβλεπε τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιεῖαν, ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης εἶχε δουλεύσειν καλὰ ἐπὶ ζωῆς του. Μολονότι προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν, ἦτον εὐρωστος, εὐθύς, καὶ δραστήριος. Σχεδὸν πρὶν ἐξέλθω τῆς πύλης τοῦ ἀνακτορίου, τὸν Ἰδα κυλιόμενον κατόπιν μου ἐφ' ἀμάξης ἀσχήμου, σπεύδοντα εἰς τὸ κυνήγιον. Ὅτε τὸν μεταῖδα, ἐκοίτετο νεκρός!

Ὁ Φερδινάνδος εἶχεν ὑποφέρειν τὰ ἄνω καὶ κάτω τοῦ βασιλικῆς σταδίου (ἦσαν δὲ ἱκανὰ ἄστε νὰ θανατώσῃ πλέον ὑπερήφανον ἢ πλέον εἰαίσθητον βασιλέα) μὲ θουμαστὴν ἀταραξίαν. Οὐδέποτε τοῦ ἠνώχλησαν τὸν ἵπνον, τὴν ὄρεξιν, τὰ προσφιλέστατα κυνήγια, καὶ τοὺς τρανοὺς γέλωτας. Τὸν ἤκουσα πολλάκις, ἀκόμη καὶ ὅτε δὲν ἦσαν τὰ πράγματά του, — ἢ μᾶλλον τὰ τοῦ βασιλείου του, — εἰς τὴν πλέον γαλήνιον κατάστασιν, νὰ γελᾷ τόσον τρανῶς καὶ τόσον πολυχρονίως, ὅσον ὁποσοδήποτε Λαζαρόνος τῆς Νεαπόλεως. Πρέπει δὲ καὶ σχεδὸν ν' ἀπίθνησεν πλήρη τὴν κεφαλὴν ἔχων ἀπὸ ἀγριοχοίρους καὶ ἀγριονήσας, σκύλους, καὶ τουφέκια, καὶ καλοὺς κυνηγούς. Διότι, τὸν Ἰανουάριον 1824, ἀφοῦ ἔμεινε κληνῆρης ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ κρουολόγημα, ἦσθάνθη καλῆτερευσιν μίαν ἑσπέραν, καὶ προητοιμάσθη νὰ κάμῃ τὴν ἐπαύριον κυνηγετικὴν ἐκστρατείαν. Ἐπλάγιασε δὲ εὐθυμότατος καὶ ἐνωρίς, κατὰ τὴν συνήθειαν· ἀλλὰ τὸ πρῶτ' ἔκαλεσε τὸν θεράποντα αὐτοῦ ἐνωρίς, ὡς εἶχε καὶ τοῦτο συνήθειαν. Ἐὰν πάντα ἦσαν ἔτοιμα διὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν κυνηγῶν· ὁ κύριος Δ——, καὶ ὁ κύριος Γ——, καὶ ἄλλοι τῶν ὑπ' αὐτοῦ εὐνοουμένων ἐπερίμεναν. Ἐτέλος, ἦνοιξαν τὴν θύραν τοῦ βασιλικῆς θαλάμου, καὶ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης εὐρέθη νεκρός! Μία τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἦτον ἐρριμμένη ὀλίγον τι κατὰ τὸ πλάγιον τῆς χαμηλῆς στρατοπεδευτικῆς κλίνης του, ὡς νὰ ἐπροσπάθει νὰ σηκωθῆ· σημεῖα κακοπαθείας δὲν ὑπῆρχαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἡ ἀποπληξία τὸν εἶχεν ἀφαρπάσειν μὲ τὸν ταχύτερον καὶ ἡσυχώτερον τρόπον. Ἠγγίξε δὲ εἰς τὸ 80ον ἔτος.

Ἐὰν ἐλαττώματα τοῦ Φερδινάνδου ἐχρεωστοῦντο ἂν ὄχι ἐξ ὀλοκλήρου, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὁμως βέβαια, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε λάβειν κακὴν ἀνατροφήν, καὶ εἰς τὴν χώραν ὅπου ἐκατοικοῦσε. Ἐὰν φυσικά του προτερήματα ἦσαν καλὰ, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχαν καλλιεργηθῆν. Καποτε, ὁσάκις κατῶρθονε ν' ἀπορρίψῃ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ ἀδράνεια καὶ ἀδιαφορίαν, ἠμπορεῖ καὶ ὀρθῶς νὰ συλλογίζεται, καὶ δραστηρίως νὰ ἐνεργῆ. Εἶχε δὲ καὶ τινὰ ἰδιάζουσαν εὐφυΐαν, καὶ ἔλεγεν ἀστείᾶ τινὰ καὶ ἀλλόκοτα. Μετὰ τὴν τελευταίαν ἐκ τῆς Σικελίας ἐπιστροφήν του, ὅποτε οἱ Ἀουστριακοὶ εἶχαν διώξειν ἐκ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως τὸν Ἰωακείμ Μουράτ, ὁ στρατηγὸς Νουγέντιος, ὑπουργὸς τοῦ πολέμου, ἔδειξε μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸν Φερδινάνδον θώρακας τινὰς, λέγων ὅτι μὲ αὐτοὺς ἐσκόπευε νὰ ὀπλίση ἐν ἀπὸ τὰ τάγματα τοῦ τότε ὀργανιζομένου νέου στρατοῦ τῆς Νεαπόλεως. Ὁ βασιλεὺς ἐνέκρινε μὲν αὐτοὺς, ἀλλ' ἠρώτησε τὸν στρατηγὸν, μὲ μειδιάμα, τί μέρος ἀπὸ τῶν σώματα τῶν στρατιωτῶν ἔμελλαν νὰ καλύψωσιν; Ὁ στρατηγὸς ἀπεκρίθη φυσικῶς, τὸ στῆθος. Ἄλοιπὸν τίποτε δὲν χρησιμεύουν εἰς τοὺς γενναίους μακαρονοτάγους μου! Ἐκραξεν ὁ βασιλεὺς· οἱ στρατιῶταί μου δὲν ἐκδέτουν τὰ ἐμπρόσθιά των—ὄχι, ὄχι! Στρατηγέ, ἀναστρέψέ τους· ὀπίσω βάλε τους, ὀπίσω! Ἐξεκαρδίσθη δ' ἀπὸ τὰ γέλια διὰ τὴν αὐτοῦ ἀστείότητα καὶ τὴν πασίγνωστον τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ δειλίαν.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ.

ΠΡΟΣΕΧΕ ἀπὸ τὴν φιλοποσίαν· καθότι οὐδεὶς οἰνοπότης ἤξιώθη ποτὲ εὐδαιμονίας ἢ τιμῆς· αὐτὴ μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπον εἰς κτήνος, φθείρει τὴν υἰεῖαν, φαρμακεύει τὴν πνοήν, καταπαύει τὴν φυσικὴν θερμότητα, γεννᾷ τεχνητὴν θερμότητα εἰς τὸν στόμαχον, ἀσχημίζει τὸ πρόσωπον, σαπίζει τοὺς ὀδόντας, φέρει εἰς γῆρας πρόωρον, καθιστάνει τὸν ἄνθρωπον ἐξουθένημα ὄλων τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, μισητὸν εἰς τοὺς δούλους, τοὺς συντρόφους του, καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν. Οὐδέποτε ὁ μέθυσος ἀποτινάζει τὴν κτηνωδίαν του· διότι, ὅσον μακρότερον τὸν κυριεύει, τόσον μᾶλλον τὸν εὐφραίνει, καὶ ὅσον γηράσκει, τόσον μᾶλλον ὑποπίπτει εἰς αὐτὴν· αὐτὴ ἀμβλύνει τὰ πνεύματα, καὶ ἀφανίζει τὸ σῶμα, ὡς ὁ κισσὸς τὸ γηραῖον δένδρον· ἢ ὡς ὁ σκῶληξ ὁ γεννώμενος εἰς τὸν πυρῆνα τοῦ καρίου.

Φυλάττου λοιπὸν μὴ τοιαύτη ἀνίατος γάγγραινα σὲ διαπεράση κατὰ τὴν νεότητα, μὴ τοιοῦτο κτηνωδες μίασμα σὲ κολλήσῃ κατὰ τὸ γῆρας· ἐπειδὴ τότε ὀλόκληρος ἡ ζωὴ σου θέλει μόνον εἶσθαι ὡς ἡ ζωὴ κτήνους, καὶ μετὰ θάνατον θέλεις μόνον ἀφήσειν αἰσχρὰν ἀτιμίαν εἰς τοὺς ἀπογόνους σου, οἵτινες θέλουν προσπαθεῖν νὰ λησμονήσωσιν ὅτι ποτὲ εἶχαν τοιοῦτον πατέρα. Ὁ Ἀνάχαρσις λέγει, ὅτι ἡ πρώτη πόσις χρησιμεύει διὰ υἰεῖαν, ἡ δευτέρα δι' εὐχαρίστησιν, ἡ τρίτη δι' αἰσχύνην, ἡ τετάρτη διὰ μανίαν· ἀλλ' εἰς τὴν νεότητα δὲν συγχωρεῖται οὔτε μία πόσις· καθότι ἐπιβάλλει πῦρ εἰς πῦρ· ὅθεν, ἂν ἐπιθυμῆς νὰ μὴ ταχύνης τὸ τέλος σου, ἀκολούθει τοῦτον ὡς γενικὸν κανόνα, ποτὲ νὰ μὴ προσθέτης τεχνητὴν θερμότητα εἰς τὸ σῶμά σου, δι' οἴνου ἢ ἀρώματος, πρὶν ἰδῆς ὅτι ὁ χρόνος ἐφείρει τὴν φυσικὴν σου θερμότητα· ὅσον δὲ ταχύτερον ἀρχίσῃς νὰ βοηθῆς τὴν φύσιν, τόσον ταχύτερον θέλει σ' ἐγκαταλείψειν, ὥστε νὰ ἐξαρτᾶσαι μόνον ἀπὸ τὴν τέχνην. Ἐἰς ποῖον εἶναι οὐαί; λέγει ὁ Σολομών· εἰς ποῖον στεναγμοί; εἰς ποῖον ἔριδες; εἰς ποῖον ματαιολογίαι; εἰς ποῖον κτυπήματα χωρὶς αἰτίαν; εἰς ποῖον φλόγωσις ὀφθαλμῶν; Εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐγχρονίζουσιν εἰς τὸν οἶνον, εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὑπάγουν ἀνιχνεύοντες οἰνοποσίας. Λέγει δὲ καὶ ὁ Πλίνιος, Ὁ οἶνος κάμνει τρέμουσαν τὴν χεῖρα, ὑδατώδεις τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνήσυχον τὴν νύκτα, καὶ δυσώδη κατ' ἐκάστην πρῶϊαν τὴν πνοήν· ἐπιφέρει δὲ καὶ λήθην παντελῆ ἀπάντων.

Τὸν φίλοιον οὐδεὶς ἐμπιστεύεται, καθότι ὁ τοιοῦτος δὲν ἐμπορεῖ νὰ φυλάξῃ μυστικόν. Ὁ οἶνος κάμνει ὄχι μόνον κτηνώδη, ἀλλὰ καὶ μανιώδη τὸν ἄνθρωπον· ἐάν δὲ ἀγαπᾷς αὐτὸν, ἢ σύζυγος, τὰ τέκνα, καὶ οἱ φίλοι σου, θέλουν σὲ καταφρονήσῃν. Οἱ μέθυσοι ἀγνοοῦν τί λέγουν, ἀνὰ τοὺς μέλει πόσον προσκροῖουν, λησμονοῦν τὴν εὐσχημοσύνην, πράττουν ἀταξίας, καὶ, μὲ συντομίαν, πειράζουσιν πᾶσαν ἐνάρετον καὶ τιμίαν συναναστροφὴν, πρὸ πάντων δὲ τὸν Θεὸν, τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς χαρίσῃ υἰεῖαν καὶ βίον ἀνώδυνον.

καὶ ὅμως διὰ τῆς μέθης καὶ λαιμαργίας (ἣτις εἶναι ἡ μέθη τοῦ τρώγειν) ἐπιφύρομεν, λέγει ὁ Ἡσίοδος, ταχύ, πρόωρον, σκληρὸν, καὶ ἀτιμον γῆρας. Ὁ δὲ ἅγιος Λύγουστίνος οὕτω περιγράφει τὴν μέθην.— Ἡ μέθη εἶναι διάβολος κολακευτικὸς, ἡδὺ φάρμακον, τερπνὸν ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον ὅστις ἔχει, δὲν ἔχει ἑαυτὸν· τὸ ὁποῖον ὅστις πράττει, δὲν πράττει ἀμαρτίαν, ἀλλ' εἶναι αὐτὸς ὅλος ἀμαρτία.

Ὁ Ἰννοκέντιος λέγει.— Τί ῥυπαρότερον τοῦ μεθύσου, ὅστις ἔχει βρωμερὸν τὸ στόμα, τρέμον δὲ τὸ σῶμα· ὅστις προφέρει λόγους μωροῦς, καὶ ἀποκαλύπτει τὰ κρύφια· τοῦ ὁποῖου ὁ νοῦς εἶναι ἀπεξενωμένος, καὶ τὸ πρόσωπον μετεσχηματισμένον; Κρυφίότης δὲν ὑπάρχει ὅπου ἡ μέθη κυριεύει· μάλιστα δὲ ποῖαν ἄλλην βλάβην δὲν σχεδιάζει; Ποῖον δὲν κατέστησεν εὐγλωττον καὶ λάλον ἢ τῶν ποτηρίων θαψίλεια;

Ὅτε ὁ Διογένης ἶδε νὰ πωλῆται οἶκος, τοῦ ὁποῖου ὁ κύριος ἦτον ἐκδοτός εἰς τὸ πίνειν, Ὁ ἐνόμιζα, εἶπεν, ὅτι ἐμελλε, τέλος πάντων, νὰ ἐξεμέσῃ οἶκον ὀλόκληρον!

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ἂν καὶ δὲν ἐπηγγέλλετο ῥήτωρ, ὡς ἐκαυχῶντο εἰς τὴν ῥητορείαν τῶν οἱ σοφισταί, ἦτον ὅμως ἀληθῶς καὶ ἐνομιζέτο ῥήτωρ. Ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, δύο ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν Ἀθηναίων νέους, βλέποντες πόσον ἦσαν πειστικώτεροι τῶν ῥητορικῶν λόγων οἱ λόγοι τοῦ Σωκράτους, ἀνθρώπου πένητος, καὶ διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, ἀνδρὸς πολλὰ ταπεινοῦ, ἔτρεξαν εἰς αὐτὸν, ὄχι διὰ νὰ σωφρονισθῶσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωσι τὴν ῥητορικὴν, καὶ νὰ κατασταθῶσι δι' αὐτῆς δημαγωγοὶ καὶ δυνάσται τῆς πατρίδος· εὐθὺς ἀποῦ ἐραντάσθησαν ὅτι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ πλανῶσι τὸν ἀνόητον ὄχλον μὲ τῆς ῥητορικῆς τὴν δύναμιν, ἀπεχαιρέτησαν τὸν Σωκράτην, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν, καὶ ἐγίναν ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ὁ πλέον ἀκόλαστος τῶν δημοκρατικῶν, ὁ δὲ Κριτίας, ὁ βιαίωτερος πλεονέκτης τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἕως νὰ κατασταθῆ καὶ τύραννος τῆς πατρίδος του, ἕνας ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα.

Ἡ ῥητορικὴ τοῦ Σωκράτους δὲν ὁμοιάζε τὴν ῥητορικὴν τῶν σοφιστῶν· καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ ποῖαν ῥητορικὴν νοεῖ ὁ Πλάτων, ὅταν περιπαίξῃ τὴν ῥητορικὴν, καὶ παραστῆναι τὸν διδάσκαλόν του καταφρονητὴν αὐτῆς. Πολὺ μέρος τοῦ Γοργίου εἶναι περίγελως τῆς ῥητορικῆς· καὶ ὅμως ὁ πικρὸς αὐτῆς κατήγορος Πλάτων εἰς τὸν Γοργίαν μάλιστα ἐδειξεν ὅτι ἦτον αὐτὸς μέγας ῥήτωρ. Τῶν σοφιστῶν ἡ καθ' αὐτὸ φροντίς ἦτο νὰ ἡδύνωσι τὴν ἀκοήν μὲ τὴν ἐναρμόνιον συμπλοκὴν τῶν λέξεων, ὀλίγον φροντίζοντες περὶ τῆς ἀξίας ἢ τῆς ἀπαξίας τῶν λεγομένων, καὶ ἡ μακρὰ ἕξις τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς τοὺς ἔκαμνεν ἀληθεῖς Αὐτοσχεδιαστὰς, ὡς εἶναι σήμερον οἱ περίφημοι τῆς Ἰταλίας αὐτοσχεδιασταί. Καθὼς οὗτοι ἀπαγγέλλουν αὐτοσχεδίους μακρὰς ῥήσεις περὶ ὅ,τι τις ἤθελε τοὺς προβάλλειν, ἀπαράλλακτα καὶ οἱ

σοφισταί ἐλαλοῦσαν χωρὶς προπαρασκευῆν κάμμιαν περὶ πάσης ὑποθέσεως. Ὁ Γοργίας ἐκαυχᾶτο, ὅτι ἦτον ἔτοιμος ν' ἀποκριθῆ εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν, κ' ἐπαραπονεῖτο, ὅτι δὲν τὸν ἐρώτα κανεῖς πλέον τιποτε νέον. Ὅυδεις μὲ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν. Ἡ τοιαύτη δύναμις ἐνομιζέτο ῥητορικὴ, καὶ ἐπλάνα τόσον ευκολώτερα τοὺς ἀπείρους, καὶ ἐξαιρέτως τοὺς νέους, ὅσον εἰς ἐκείνην τοῦ χρόνου τὴν περίοδον ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ τῆς πολιτείας νοσήματα ἦτο καὶ ἡ σπουδαρχία, τὴν ὁποίαν ἐβόηθει ἡ δύναμις τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ἔδιδε τὴν εἰσοδὸν εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὅπου ἡ δημαγωγία ἔπρεπε νὰ ἔχη σύμμαχον πολλάκις τὴν αὐτοσχέδιον δημηγορίαν.

Ἐκαυχῶντο, τὸ χειρότερον, οἱ σοφισταί, ὅτι ἡ ῥητορικὴ τῶν εἶχε τόσην δύναμιν, ὥστε ν' ἀποδείχνη τὸ συμφέρον ἀσύμφορον, τὸ δίκαιον ἀδίκον, τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος, καὶ τὸ ψεῦδος ἀλήθειαν. Τοῦτο ὠνομάζετο 'τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν' ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συνείδησις τοὺς ἔλεγεν, ὅτι τοιαύτη δύναμις εἶναι δύναμις κακούργων ἀνθρώπων, τὴν ἐπροσχόλησαν καὶ ταύτην εἰς τὸν Σωκράτην, ὡς ἐτόλμησαν νὰ λέγωσι κατ' αὐτοῦ ὅτι ἔκαμνε τοὺς νέους ὑβριστὰς τῶν ἰδίων γονέων, φέροντες αὐτοὶ τοὺς νέους εἰς τόσην ὑβριν, ἀπαράλλακτα καθὼς σήμερον τὸ μάλιστα φθοροποιὸν τῆς Ευαγγελικῆς διδασκαλίας τάγμα τῶν μοναχῶν σπουδάζει νὰ ἀποσπάσῃ τοὺς νέους ἀπὸ τὰ παραγγέλματα τῆς ἠθικῆς καὶ ὁμῶς προσάπτει εἰς τοὺς φιλοσόφους, ὅσα κακὰ ἐτόλμησεν αὐτὸ κατὰ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ ὁποίου ἐσφετερίσθησαν καὶ τόνομα.

Ἡ ῥητορικὴ τοῦ Σωκράτους ὄχι μόνον δὲν εἶχεν, ὡς εἶπα, κάμμιαν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ῥητορικὴν τῶν σοφιστῶν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐδίδασκεν, ὡς τὴν ἐδίδασκαν ἐκεῖνοι. Οἱ σοφισταί εἶχαν σχολεῖα καὶ μαθητὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλάμβαναν ἀδροτάτους μισθοὺς. Ὁ Σωκράτης οὔτε σχολεῖον ἤνοιξεν, οὔτε μαθητὰς ἐσυνάθροισεν· σχολεῖόν του ἔγινεν ἡ πόλις ὅλη, καὶ μαθηταί του ἦσαν ὅλοι οἱ πολῖται, τοὺς ὁποίους, ἀντὶ νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν μισθόν, ἐσυμβούλευε νὰ μεταδίδωσι, καὶ αὐτοὶ ἀμίσθως, ὅ,τι καλὸν ἐδιδάσκοντο ἀπ' αὐτόν, παραγγέλλων πρὸ Χριστοῦ, ὅ,τι ἐπαραγγέλλεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητὰς του. Δωρεᾶν ἐλάβετε, δωρεᾶν δότε.

Τοῦ Σωκράτους ἡ ῥητορικὴ ἦτον ἡ ἀληθινὴ ῥητορικὴ, ἦγον ἡ δύναμις νὰ πείθῃ τις τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰ δίκαια μὲ λόγον θεμελιωμένον εἰς τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν καὶ φύσιν, καὶ μαρτυρούμενον ἀπ' αὐτὴν τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς τοῦ λέγοντος. Ἄν καὶ δὲν ἐμιμεῖτο τὴν καλλιπέειαν τῶν σοφιστῶν, εἶχαν ὁμῶς οἱ λόγοι του ἐν ἄλλο εἶδος εὐφραδείας, ἧτις ἐπειθε πολλάκις ὄσους δὲν ἐφθασε νὰ φαρμακεύσῃ ἡ γελοία τῶν σοφιστῶν καλλιπέεια. Ἄν ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τούτου, ἀς παραβάλλῃ τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος, μὲ τοὺς σωζομένους δύο λόγους τοῦ Γοργίου.

Παρὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τοῦ Σωκράτους, δύο πράγματα συνήργησαν ἀκόμη νὰ κάμνωσι πιθα-

νοὺς τοὺς λόγους του. Τὸ πρῶτον ἦτον, ἡ μέθοδος νὰ τοὺς σαφηνίσῃ μὲ παραδείγματα ἀπὸ τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ἢ ἀπὸ τὰς τέχνας, γνωστὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀλοτέλ' ἀμαθεῖς, καὶ ἀπ' ὅλους ἀναντιρρήτως ὁμολογούμενα· μέθοδος θαυμαστὴ, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐμιμήθη ὁ περίφημος Φραγκλῖνος. Ὁ Σωκράτης ἐλάμβανε τὰ παραδείγματα ποτὲ μὲν ἀπὸ τὴν γεωργίαν, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ κάμμιαν τέχνην, ὅσων τῶν σκυτοτόμων, τῶν τεκτόνων, τῶν χαλκῶν, τῶν αὐλητῶν, ἀκόμη καὶ τῶν μαγειρῶν. Καὶ ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα ἔπειθαν πολὺ πλέον παρὰ τὴν φλύαρον τῶν σοφιστῶν ῥητορείαν, διὰ τοῦτο ἔγιναν καὶ αὐτὰ μὲ ἀπὸ τὰς κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορίας. Ὁ δρασύτατος Καλλικλῆς τὸν ὑβρίζει ἀναισχύντως, ὅτι εἶχε καθημέραν εἰς τὸ στόμα του ὀνόματα τεχνῶν καὶ τεχνιτῶν, τὰ ὁποῖα κατ' αὐτόν δὲν ἦσαν ἄξια νὰ προφέρωνται ἀπ' ἀνθρώπους καλοὺς κάγαθούς. Τὰ αὐτὰ τὸν ὠνεῖδισαν φοβερίζοντες καὶ οἱ τύραννοι, ἀφοῦ τοῦ ἔδειξαν τὸν νόμον, κοινόν, κατὰ τὸ φαινόμενον, Νὰ μὴ διδάσκῃ κανεῖς ῥητορικὴν, ἀλλὰ θεμέλιον ἀπ' αὐτοὺς ἐπίτηδες, διὰ μόνην τὴν ῥητορικὴν τοῦ Σωκράτους, τὴν ὁποίαν καὶ μόνην ἐφοβοῦντο. Τὸ δεύτερον ἀπὸ τὰ ὀνομασθέντα δύο συνεργὰ τῆς πιθανότητος ἦτο καὶ τὸ ἄλας τῆς εἰρωνείας, τὴν ὁποίαν ὁ Σωκράτης ἐμεταχειρίζετο συχνά. Μὲ τὴν εἰρωνείαν ἐπολέμει τὴν οἴησιν ἐκείνων τῶν νέων, ὅσοι, χωρὶς νὰ ἐξεύρωσι τίποτε, ἐνόμιζαν ὅτι ἤξευραν πολλὰ, ἢ, διότι ἤκουσαν τὰς ῥητορείας τῶν σοφιστῶν, ἐφαντάζοντο ὅτι ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ ῥητορεύωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ νὰ κυβερνώσιν τὴν πατρίδα τῶν μὲ τὰς δημηγορίας. Παρατήρησε μὲ ποῖαν εἰρωνείαν ζητεῖ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ πολιτικὰ τὸν Γλαύκωνα καὶ τὸν Ευθύδημον, ἐπειδὴ ἐπρόβλεπε πόσον ἐμελλε νὰ βλάβῃ πλέον παρὰ νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα ἡ ἀπειρία τῶν. Παρατήρησε μὲ πόσῃν ἐξεναντίας σπουδῇ, παρακινεῖ τὸν φρόνιμον Χαρμίδην εἰς τὰ πολιτικὰ, ὡς χρεὸς ἀπαραίτητον εἰς τὴν πατρίδα, ὅταν ἔχη τις καὶ δύναμιν καὶ θέλησιν νὰ τὴν ὠφελήσῃ, ἐκ τῆς ὁποίας κοινῆς ὠφελείας, ἔλεγ' εἰς αὐτόν, ὅτι εἶχε νὰ προσμένῃ καὶ τὴν ἰδίαν του ὠφέλειαν. Τούτων γὰρ καλῶς ἐχόντων, οὐ μόνον οἱ ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ καὶ οἱ σοὶ φίλοι καὶ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα ὠφελήσῃ.

Ἄλλ' ὅπου μάλιστα ἐμεταχειρίζετο τὴν εἰρωνείαν, ἦσαν αἱ μετὰ τῶν σοφιστῶν διαλέξεις του, ὄχι ἀπὸ μῖσος κατ' αὐτῶν· εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σωκράτους δὲν εὔρηκε ποτὲ χώραν τὸ μῖσος· ἀλλὰ διότι βλέπων πόσον ἦτον ἐλέθριος ἡ διδασκαλία τῶν εἰς τὴν νεότητα, ἄλλο μέσον ν' ἀποσπάσῃ τοὺς νέους ἀπὸ τὰς παγίδας τῶν δὲν εἶχε παρὰ νὰ καταστήσῃ παντάπασι γελοίους τοὺς ἐπαγγελλομένους τούτους τῆς ῥητορικῆς καὶ (τὸ ἐπικινδυνώτερον) αὐτῆς τῆς ἀρετῆς διδασκάλους. Μὲ τὸ ἄλας τῆς εἰρωνείας ἀποκρίνεται εἰς τὸν σοφιστὴν Ἰππίαν. Μὲ τὸ ἄλας τοῦτο πολεμεῖ τὸν Γοργίαν μετρίως, καὶ σφοδρότερα τὸν Πῶλον καὶ τὸν Καλλικλέα, διότι ἦτο καὶ φανερωτέρα καὶ πλέον ἐπικίνδυνος τῶν δύο τούτων ἡ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου διδασκαλία.—ΚΟΡΑΝΗ.

Ο ΑΡΧΑΡΙΟΣ ΧΗΜΙΚΟΣ. ΑΡΙΘ. 12.

ΑΣ ἐξετάσωμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπὶ τῶν ῥευστῶν ἐνέργειαν τῆς θερμότητος. Μεγάλην διαφοράν εὐρήκαμεν μεταξύ τῆς βαρύτητος τοῦ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ ὕδατος· θέλω δὲ τώρα κάμειν ὀλίγα τινὰ ἀπλᾶ πειράματα, διὰ νὰ ἐντυπώσω τὸ περίεργον τοῦτο ἔτι πλέον ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ νοός σου· διότι θέλεις εὐρεῖν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὠφελιμωτάτας τὰς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς του.

Πρῶτον πάντων, χρειάζομαι κομμάτιον λεπτοῦ ὑαλίνου σωλήνος, περὶ τὸν ἓνα πόδα μακρὸν, καὶ ἡμισσεως δακτύλου κατὰ τὴν διάμετρον, κεκλεισμένον εἰς τὴν μίαν ἄκραν, ὄχι μὲ φελλὸν ἢ κἀνὲν ἄλλο τοιοῦτον, ἀλλ' Ἑρμητικῶς κεκλεισμένον. Πλὴν ἴσως ἀγνοεῖς τί σημαίνει ἡ φράσις αὕτη· ὅθεν ἄς σοῦ τὴν ἐξηγήσω.

Σωλήν, ἡ ὁποιοῦνδήποτε ἄλλο σκευὸς ὑαλίνον, λέγεται Ἑρμητικῶς κεκλεισμένος, ἢ ἐσφραγισμένος, ὅταν, τοῦ ἀνοίγματος θερμανθέντος, ὁ ὑαλὸς διαλυθῇ καὶ συγκολληθῇ· τὸ εὐφυὲς τοῦτο σχέδιον ἐφεύρηκαν οἱ διαβόητοι παλαιοὶ Ἀλχημικοὶ, καὶ τὸ μετεχειρίζοντο ἀδιακόπως ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴν ἐξέρχωνται τὰ ἰσχυρὰ πνευματώδη, ἢ ἄλλα βαρύτεμα περιεχόμενα τῶν ὑάλων των, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὁποίου ἤρκουν καὶ οἱ κοινοὶ φελλοὶ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς περιέργους ἢ ἀτίμους ἀπὸ τὸ νὰ ἐξετάζωσιν ἢ κλέπτωσιν αὐτά· καθότι ἐξέτασις ἢ κλοπὴ ἦτον ἀδύνατον νὰ γένη, ἐκτὸς ἂν ἔκοπταν μὲ ὀξύριον τοὺς ὑάλους· τὸ δὲ κόψιμον φυσικὰ ἐπέφερον ἄμεσον ἀνακάλυψιν.

Οἱ Ἀλχημικοὶ ἐκάλουν τοῦτο Ἑρμητικῶς κλείειν ἢ σφραγίζειν, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑρμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐστοχάζοντο θεμελιωτὴν τῆς Ἀλχημείας· τέχνης, κύριον ἐχούσης σκοπὸν τὴν μεταβολὴν τῶν κοινῶν μετάλλων, ὁποῖος ὁ μόλυβδος καὶ ὁ κασσίτερος, εἰς τὰ πολυτίμα μέταλλα τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου· ἐλέγετο δὲ τοῦτο μεταλλικὴ ἀλλοίωσις, ἀλλὰ δὲν κατωρθώθη ποτὲ, μ' ὄλους τοὺς ἀφιερωθέντας εἰς αὐτὴν κόπους κατὰ τὸ διάστημα σχεδὸν ὀκτακοσίων ἐτῶν.

Ἐπρομηθεύθην κομμάτιον ὑαλίνου σωλήνος, περὶ τοὺς δεκαοκτῶ δακτύλους μακρὸν, καὶ ἀνοικτὸν εἰς τὰς δύο ἄκρας· θέλω δὲ τώρα σὲ δεῖξειν πῶς κλείεται ἢ σφραγίζεται Ἑρμητικῶς.

Ἴδου ὁ πνευματόλυχνος, τὸν ὁποῖον τοσάκις εὐρήκαμεν ὠφελίμον εἰς τὰ πρότερά μας πειράματα· ἡ ὠχρὰ δὲ, θερμότητι ὁμοῦς φλόξ αὐτοῦ, ταχέως θέλει μαλακύνειν τὸν ὑαλὸν ἀρκετὰ διὰ τὸν σκοπὸν μας· ἀπαιτῶ νὰ κλεισθῇ ὁ σωλήν περὶ τοὺς ἑξ δακτύλους ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον, ὥστε νὰ τοῦ ἀπομείνῃ ἐνὸς ποδὸς μῆκος· περὶ τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο περνῶ αὐτὸν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν διὰ τῆς φλογός, ὥστε νὰ θερμανθῇ βαθμηδόν· διότι, ἂν αἰφνιδίως ἔμενεν ὦραν τινὰ ἐντὸς τῆς φλογός, σχεδὸν εἶναι βέβαιον ὅτι ἤθελε ραγίσειν, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνίσου ἐκτάσεως τοῦ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν μέρους, ὡς ἤδη ἀλλαγῶν εἴπαμεν. Ἐξακολουθῶ λοιπὸν θερμαίνων ποιουτοτρόπως τὸν σωλήνα δι' ἐν ἢ δύο λεπτά, ἔπειτα

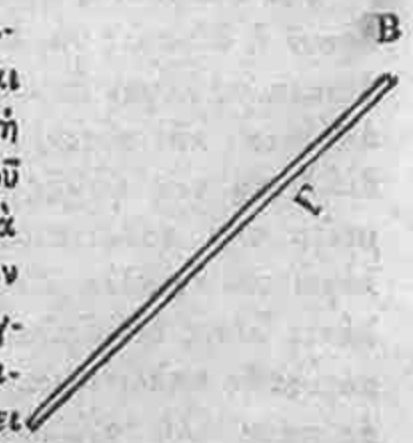
δὲ κρατῶ αὐτὸν εἰς τὴν φλόγα, περιστρέφω αὐτὸν μεταξύ τῶν δακτύλων μου, ὥστε νὰ τὸν θερμάνω πανταχοῦ κατὰ τὸ μέρος ὅπου ἐπιθυμῶ νὰ τὸν κλείσω. Ἦδη ἐκοκκίνισε καὶ ἐμαλάκυνε πολὺ· βλέπεις ὅτι δύναμαι νὰ τὸν λυγίσω· ἀλλὰ θέλω νὰ φράξω αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο σύρω ἑλαφρὰ τὰς δύο ἄκρας τοῦ σωλήνος, — ὁ μαλακὸς ὑαλὸς ευκόλως κλίνει, καὶ συστέλλεται εἰς τὴν τρύπαν του. Ἐτι κρατῶ αὐτὸν μέσα εἰς τὴν φλόγα, ἑλαφρὰ περιστρέφω καὶ σύρω αὐτόν· καὶ τώρα ἰδὲ πᾶς συνείλκυσα τὰς πλευρὰς τοῦ μεγάλου σωλήνος — πολλὰ ὀλίγον λείπει νὰ κλείσῃ· ἀφίνω δὲ νὰ κοκκινίσῃ ἐξ ὀλοκλήρου· ἔπειτα σίρων αὐτὸν ἑλαφρὰ, τελειῶνω.

Ἄλλ' ἡ ἄκρα δὲν εἶναι καλῶς στρογγυλεμένη· ἐξέχει μικρὸς τις ὑάλου κόμβος, τὸν ὁποῖον διὰ ν' ἀποβάλλω, πυρόνω τὸ κεκλεισμένον ἄκρον ὀλοκόκκινον, ἔπειτα δὲ, βάλλων τὸ ἀνοικτὸν ἄκρον καθ'αυτὸ μεταξύ τῶν χειλέων μου, φυσῶ ἑλαφρότατα εἰς τὸν σωλήνα, — ὁ μαλακὸς ὑαλὸς ὑποχωρεῖ εἰς τὴν δύναμιν τῆς πνοῆς μου, ἐκτείνεται, καὶ ἡ ἄκρα στρογγυλεῖται, ὄχι βέβαια τόσον εὐμορφα, ὅσον ἤθελε τὸ κάμειν ὁ ὑαλουργός, ἀλλ' ἀρκετὰ καλὰ διὰ τὸν σκοπὸν μας· ὁπόταν δὲ κρυώσῃ ὁ σωλήν, θέλει πλέον εἶσθαι ἔτοιμος διὰ τὸ πείραμα.

Χρειάζεται δὲ προσοχὴ, μὴ, θέσας αὐτὸν ἐπὶ ψυχρᾶς ἐπιφανείας, τὸν ραγίσω· ὅθεν τὸν βάλλω εἰς ποτήριον μὲ τὸ ἐσφραγισμένον ἄκρον ἐπάνω, διὰ νὰ ψυχρανθῇ βραδέως εἰς τὸν ἀέρα. Σφραγίζοντες τὸν σωλήνα, ἐτύχαμεν καλὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωμεν τὴν κακίστην θερμαγωγικὴν δύναμιν τοῦ ὑάλου· καθ' ὅλην τὴν ὥραν ἐκρατοῦσα τὸν σωλήνα μεταξύ τῶν γυμνῶν μου δακτύλων, καὶ μ' ὄλον τοῦτο δὲν ἐκάησαν, οὔτε ἤθελαν καῖν, ἂν ἦσαν καὶ πολὺ σιμώτερα εἰς τὸ πυρακτωμένον μέρος, τοῦ ὑάλου ὄντος κακοῦ θερμαγωγοῦ. Ἐὰν ἐκρατοῦσα μετάλλινον σωλήνα εἰς τὴν φλόγα τοσοῦτον καιρὸν, οἱ δάκτυλοί μου ἤθελαν καῖν αὐστηρῶς, — τοῦ μετάλλου ὄντος ἐξαιρέτου θερμαγωγοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ταχέως θερμαινομένου ἀπ' ἄκρας εἰς ἄκραν.

Ὁ σωλήν εἶναι τώρα ἀρκετὰ ψυχρὸς νὰ χειρομαλάσεται μὲ ἀσφάλειαν· θέλω δὲ γεμίσειν αὐτὸν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ἀφίνων κενοὺς δύο μόνον δακτύλους. Πιάνω τὸ κεκλεισμένον ἄκρον, καὶ κλίνω τὸν σωλήνα, ὥστε ἡ φλόξ τοῦ λύχνου νὰ θερμάνῃ τὸν ὑαλὸν καθ'αυτὸ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος.

Τὸ σχῆμα A B ἄς παριστάνῃ τὴν θέσιν ταύτην· A εἶναι ὁ πυθμὴν τοῦ σωλήνος, B δὲ ἡ κορυφή· Γ εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος. Τὸ θερμαίνω πολλὰ ὀλίγον καταρχὰς, καὶ βαθμηδὸν περισσότερον, ἕως οὗ, τέλος, πραγματικῶς βράζει τὸ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὕδωρ. Τώρα βράζει ταχέως, καὶ μ' ὄλον τοῦτο κρατῶ A τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ σωλήνος εἰς τὴν γυμνὴν μου χεῖρα, καὶ δὲν αἰσθάνομαι καμμίαν θερμότητα· τὸ ὕδωρ

κάτω τῆς βραζόσης ἐπιφανείας εἶναι τόσον ψυχρὸν. ἴσον ὅτε πρῶτον ἔχουσα αὐτὸ εἰς τὸν σωλῆνα. — πληροφόρησόν τοῦτο, βραδέως περνῶν τὸν δάκτυλόν σου ἐκ τοῦ κεκλισμένου ἄκρου πρὸς τὸ ἀνώτερον ἄκρον· κίμνιαν θερμότητα δὲν αἰσθάνεσαι, πλὴν ἀφοῦ πλησιάζῃς ὡς ἓνα δάκτυλον εἰς τὸ βραστὸν ἕδωρ.

Ἄκουσε τώρα τὴν αἰτ. αν. τοῦτο. Τὸ βράζον θερμὸν ἕδωρ εἶναι εἰδικῶς ἐλαφρότερον τοῦ ψυχροῦ ἕδατος· καὶ διὰ τοῦτο πλέει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὡς ἤθελε πλεῖσιν φελλὸς ἢ ἄλλη τις ἐλαφρὰ οὐσία· τὸ ἕδωρ μάλιστα εἶναι θερμαγωγόν· ὁ υἄλινος σωλῆν εἶναι θερμαγωγὸς κάκιστος· αἱ τρεῖς δὲ αὗται περιστάσεις συντρέχουν νὰ διατηρῶσι ψυχρὸν τὸ υποκάτω ἕδωρ.

Ἐὰν τὸ ἕδωρ ἦτο θερμαγωγόν, ἠδ' ἄλαμεν ἐμπορεῖν νὰ βράζωμεν ὅλα τὰ τοῦ σωλῆνος περιεχόμενα, εἰς τὴν κορυφὴν ἐφαρμόζοντες τὴν θερμότητα, ἐπειδὴ (ὡς λεπτομερέστερον θ' ἴλομεν ἐξετάσειν μετέπειτα) οἱ θερμαγωγοὶ τὸ ἀφίνουν νὰ ὀδεύῃ κατὰ πῦσαν διεύθυνσιν, ἔνω, κάτω, καὶ πλαγίως, μὲ τὴν αὐτὴν ευκολίαν· ἀλλ' ἐμπορῶ νὰ θερμάνω πολλὴν ἕραν τὴν ἐπιράνειαν, μάλιστα δὲ πραγματικῶς νὰ ἀνάψω ἐπ' αὐτῆς πῦρ, καὶ ὁμοίως ποτὲ νὰ μὴ θερμάνω ἢ βράσω τὸ υποκάτω ἕδωρ.

Ἴδου ὑψηλὸν ποτήριον σχεδὸν πλήρες ψυχροῦ ἕδατος· χύνω ἐπ' αὐτοῦ ὡς δ' ὁ δάκτυλῆθρας πνεύματος τῆς θερμινθίνης, τὸ ἵποον, ἐλαφρότερον τοῦ ἕδατος ὃν ἐπιπλέει εἰς τὴν ἐπιράνειαν· ἀναπλέγω τώρα τὴν θερμινθίνην μὲ κομμάτιον ἀναμμένου χαρτοῦ, καὶ ἴδου ἔχομεν φλόγα, καὶ ἰσχυρὰν φλόγα, πραγματικῶς καί εἰσαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἕδατος, καὶ θερμαίνουσιν αὐτὸ, ὡς κατὰ τὸ πρῶτόν μας πείραμα, ἐνῶ μένει ψυχρὸν τὸ υποκάτω ἕδωρ.

Ἄς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὸ ἕδωρ τοῦ σωλῆνος· ἐάν κρατῶμεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν κορυφὴν, καὶ βάλωμεν τὴν φλόγα τοῦ λύχνου εἰς τὸν πυθμένα, τί θ' εἶλε συμβῆναι; Τὸ εἰς τὸν πυθμένα ἕδωρ θερμαινόμενον γίνεται εἰδικῶς ἐλαφρότερον, καὶ διὰ τοῦτο ἀναβαίνει ψυχρότερον ἕδωρ καταβαίνει, θερμαίνεται, καὶ ἀναβαίνει ὡσαύτως· ἡ ἀνάβασις δὲ καὶ κατάβασις αὕτη ἐξακολουθεῖ, ἕωσού νὰ βράσῃ τὸ ἕδωρ, καὶ νὰ ἐξέρχεται ἀτμός.

Σχεδὸν ἔρχισεν ἡ βράσις τοῦ ἕδατος, καὶ δὲν ἐμπορῶ πλέον νὰ κρατῶ μὲ τοὺς δακτύλους μου τὸν σωλῆνα· διότι εἶναι πολὺ θερμὸς· ἀλλ' ἀφοῦ βάλω παχέϊαν μαλλίνην χιρῖδα, ἥτις εἶναι κακὸς θερμαγωγὸς ἐμπορῶ νὰ κρατῶ αὐτὸν χωρὶς δυσκολίαν, ἀκόμη καὶ τὰ τὸ ἕδωρ βράζῃ μὲ ταχύτητα, ὡς θ' εἶλε γίνεσθαι μετ' ὀλίγας στιγμῆς.

Οἴτω λοιπὸν θερμαίνωμεν τὸ ἕδωρ εἰς χύτρας καὶ λέβητας, κτλ., ὄχι διὰ τῆς θερμαγωγικῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς μεταβατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, ἥτις βάλλεται εἰς ἐνέργειαν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς θερμότητος εἰς τὸν πυθμένα τῶν τοῦ ἕδατος περιεκτικῶν ἀγγείων. Μ' ἄλλας λέξεις, ἡ θερμότης δὲν μεταβαίνει ἀπὸ τὸ κάτω τμήμα τοῦ ἕδατος εἰς τὸ ἀνώτερον· ἀλλὰ τὸ κάτω στρώ-

μα, θερμαινόμενον, ἀναβαίνει διὰ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ἐλαφρότητα· καταβαίνει δὲ τὸ ἀνωτέρω ψυχρότερον, τὸ ἵποον θερμαινόμενον ἀναβαίνει ὡσαύτως, ἕωσού νὰ θερμανθῇ ὅλον τὸ ἕδωρ.

Ο ΠΡΟΒΑΤΟΦΑΓΟΣ ΙΝΔΟΣ.

ΠΡΟ τινῶν χρόνων ὑπῆρχεν ἄνθρωπος εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ὅστις, περιερχόμενος, ἐπεδείκνυε τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ ὀρεξίν, καὶ ἀπληστον ἀδυναμίαν. Λεπτομερῆ ἐκθεσὶν μετὰ τῶν παραστάσεων τούτων ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἀσιατικὴν Ἀκαδημίαν Ἄγγλος αὐτόπτης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐρανίζομεθα τὰ ἐφεξῆς.

Ἐνωρὶς τὸ πρῶτ', συνωδευμένος μὲ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα ὁ Προβατοφάγος, ἐφάνη ἐμπροσθεν τοῦ συνηγμένου πλήθους. Εἶχε μαζῆ δύο ζωντανὰ πρόβατα· μετὰ σύντομον δὲ πρὸς τὸν λαὸν δημηγορίαν, ἔπεσε κατὰ τὸ πρῶτον πρόβατον, πιάσας τὸ δέσμα μὲ τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ· ἀφοῦ δὲ πρὸς ὀλίγον ἐβαστάξεν αὐτὸ τοιοῦτοτρόπως, τοῦ ἐγύρισε τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ ἔτριψε καταγῆς ἐπὶ τῶν νῶτων. Εἰς τὴν θ' εἰς ταῦτην ἐκρατοῦσε τὸ ζῖον, ἕωσού μὲ τοὺς ὀδόντας μόνον σχίσας ἴνοιεν αὐτὸ, ἀφαιρῶν τὸ δέσμα ἐκ τῆς πλευρῆς μέχρι τοῦ στήθους· ἐξέβαλε τότε τὰ ἐντόσθια, καὶ ἔμπηξε μέσα τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ πῖη τὸ αἷμα. Εἰς τοῦτο ἐνησχολήθη ἐν ἡ δύο λεπτά· εἶπειτα δ' ἀπέσυρε τὴν κεφαλὴν, αἰμοταγῆ, καὶ ἔστρεψε τριγύρω τοὺς ὀφθαλμούς μ' ἐλπίδα χειροκρατήσεως, θάμα παριστάων ἀγριώτατον. Ἐπομένως ἀφῆρεσε τὸ ἐπιλοιπὸν τοῦ δέσματος, διεχώρισε τὰς πλευρὰς, ἐξήρθρωσε τὰ μέλη, καὶ ἀπέσπασε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τὸν τράχηλον· ταῦτα συναθροίσας, ἔτριψεν αὐτὰ μὲ χῶμα, λέγων ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐξήραινεν τὸ αἷμα, καὶ μὲ περισσοτέραν ευκολίαν ἀπέσπα τὸ κρέας ἀπὸ τὰ ὀστά καὶ τὰ νεῦρα. Κατ' ἔφαγε δὲ πᾶν μέρος τοῦ προβάτου, μεθ' ὅλης τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τοῦ ἀκομείναντος ἐκεῖ χόματος, χωρὶς τὸν ἐλάχιστον δισταγμὸν. Τέλος τοῦ δράματος ἦτον ἡ συνάθροισις φύλλων ἰκανῶν τοῦ φυτοῦ Μαδάρ*, τὰ ὅποια ἐμάσσησε μὲν, ἀλλὰ κατέπιε μόνον τὸν ἀπ' αὐτὰ ῥόντον γαλακτώδη χυλόν. Ἐνῶ κατεγίνετο εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἥτις δὲν διήρκεσε πολλὰ λεπτά, ἐλάθητα καταγῆς. Σηκωθείς μετέπειτα, ὠμίλησε πρὸς τοὺς θεατὰς, λέγων ὅτι, ἂν ἤθελαν, ἠδύνατο νὰ καταράγῃ καὶ δεύτερον πρόβατον.

Ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ πατήρ, μετὰ τοῦ ὁποῦ πολλοὺς χρόνους εἶχε συναδοικησέν, ἦτο μεγαλόσωμος, λεπτός, ἐλαττονταετῆς γῆρας, μελαγχροινώτατος, καὶ σχεδὸν πολιοῦρος· τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του εἶχε

* Ἡ Ἀσκληπιάς γιγαντία τῶν βοτανολόγων. οἱ ἴδιοι ἀναφέρουσιν αὐτὴν ὡς πολλὰ ἰαματικὴν, καὶ χρησιμεύει μάλιστα πρὸς θῆρας τῶν μυρμηκίων καὶ ἄλλων ἐξαθλιμάτων. Ἐφαρμόζουσι τὸν γαλακτώδη αὐτῆς χυλόν, ὅστις ἔχει ἀφθονίαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ ὅταν συντριβῇ ἢ κοπανισθῇ εἰς τὴν προκειμένην περιστασίν ὁ Προβατοφάγος εἶπεν ὅτι θερμῶν αὐτὸν ὡς χωνευτικόν.

περιτυλιγμένας ἐν εἶδει κεφαλοδέτου, ἐνώ ἡ γενεὶα αὐτοῦ, ἀπλεκτος οὔσα, ἔφθανε μέχρι ἐδάφους· ἀλλὰ γενεὶα κῶς τὴν εἶχε πλεγμένην, ἐκράτει δὲ τὴν κάτω ἀκρὰν αὐτῆς εἰς μίαν χεῖρα μετὰ κομβολογίου, εἰς δὲ τὴν ἄλλην, μακρὰν βακτηρίαν.

Ὁ Προβατοφάγος ἠδύνατο συνήθως νὰ καταφάγη δύο μικρὰ πρόβατα· ὁσάκις δ' ἔτρωγε τὸ πρῶτ' ἐν πρόβατον, ἐδειπνοῦσε τὸ ἔσπ'ρας κατὰ τὸ σῆμα. Ἐφαίνετο ἰσχυρότατος, καὶ δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἶχε τὴν ὄρεξιν ἠσθενημένην, καὶ ὅτι ἡ πολυφαγία ἐμπόδιζε τὴν τροφήν του.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΙΝΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ.

ΕΜΠΟΡΕΙ τις νὰ εἶπῃ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ποσῶς ἀστῆρες, διότι ἐνίοτε βλέπομεν νὰ πίπτωσι τὰ μετέωρα τὰ ὁποῖα πρὸς καιρὸν ἐφαινοντο ἀστῆρες; Ἐμπορεῖ νὰ εἶπῃ ὅτι τὰ ἀνθη τῶν δένδρων ποτὲ δὲν καρποφοροῦν, διότι πολλὰ ἐξ αὐτῶν πίπτουν, ἢ ὅτι δὲν γίνεται ποτὲ καλὸς καρπὸς, διότι πολλοὶ καρποὶ, κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν καλοὶ, εἶναι εἰς τὸ ἐνδον σαπροὶ;

Ὅχι μικροῦ γὰρ μωρία εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τις, ἔτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἀληθινὴ θρησκεία, διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὅσοι αὐτὴν ἐπαγγέλλονται ἀποστατοῦν, καὶ τέλος φαίνονται κατὰ τὴν καρδίαν υποκριταί. Δύ' αὐτὰ τις νὰ εἶπῃ, ὅτι ἰατρικόν τι δὲν προξενεῖ καλὸν ἐπειδὴ, μολονότι θεραπεύει τὴν θέρμην, δὲν δυναμόνει ὅμως ἐν ἀχαρεῖ τὸν πάσχοντα; Ἐπίσης ἄτοπον καὶ μωρὸν εἶναι νὰ λέγῃ τις, ὅτι ἡ θρησκεία δὲν κάμνει τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς καλητέρους, διότι δὲν τελειοποιεῖ εὐθὺς, αὐτὸ καδιστάνει αὐτοὺς ἰσαγγέλους. Τὰ πολλὰ ψευδῆ καὶ κίβδηλα φαινόμενα εἰς τὸν κόσμον, ἀντὶ ν' ἀποδεικνύωσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει θρησκεία, ἀποδεικνύουν ὅχι μόνον ὅτι τῶντι ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἶναι πολυτιμωτάτη· διότι κἀνεὶς βέβαια δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ νοθεύσῃ πρᾶγμα, ὅπως ἀνύπαρκτον, ἢ μηδεμίαν ἔχον τιμὴν. Κἀνεὶς δὲν κάμνει ψευδεῖς λίθους ἢ ψευδῆ χρώματα, μολονότι ὄχι ὀλίγοι κάμνουν ψευδεῖς μαργαρίτας καὶ ἀδάμαντας. Ἐὰν δὲν ἦσαν ἀληθῆ νομίσματα, ποτὲ βέβαια δὲν ἤθελαν εἰσδαί οὔτε κίβδηλα. Καὶ οὕτως, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀληθὴς θρησκεία, δὲν ἤθελεν εἰσδαί οὔτε ψευδῆς. Ποτὲ δὲν ὑπάρχει τὸ ἐν χωρὶς τὸ ἄλλο, καθὼς ἡ σκιά δὲν ὑπάρχει χωρὶς οὐσίαν. Ὅστις λοιπὸν ἀπορρίπτει τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, διότι κάποτε οἱ υποκριταὶ λαμβάνουν τὸ ὄνομα καὶ τὸ σχῆμά της, φέρεται μὲ τὴν ἰδίαν ἀναισθησίαν, καθὼς καὶ ὅστις ρίπτει τὸ χρυσίον καὶ τοὺς ἀδάμαντας εἰς τὸ κύβη, διότι κάποτε τὸ χρυσίον καὶ οἱ ἀδάμαντες ἐκίβδηλεύθησαν.

Ἄν ὁ Χριστιανισμὸς ἦναι ἀπάτη, ὡς λ' γοῦν οἱ ἄπιστοι, εἶναι τῶντι εὐλογημένη ἀπάτη, καὶ ὅστις προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀφανίσῃ εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἄν ἦναι ἀπάτη, μᾶς διδάσκει μ' ὄλον τοῦτο νὰ διάγωμεν σωφρόνως, δικαίως, καὶ εὐσεβῶς, ν' ἀγα-

πῶμεν τὸν Πλάστην μας ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ τὸν πλησίον μας ὡς ἑαυτοῦς. Ἦτο ποτὲ εἰς τὸν κόσμον ἀπάτη, ἢ ὁποῖα καθωδήγει τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀγαπᾶσι, νὰ συγχωρῶσι, καὶ νὰ δέωνται ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν, νὰ τοὺς ἀποδίδωσι καλὸν ἀντὶ κακοῦ, νὰ προβιβάζωσι κατὰ δύναμιν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πλησίον;

Ποῦ εὐρέθη ποτὲ ἀπάτη ἤτις, ὅπου καὶ ἂν εἰσχωρήσῃ, γεννᾷ ταπεινήν, πραεῖαν, φιλάνθρωπον, καὶ εἰρηνικὴν διάθεσιν, καὶ ἤτις, ἂν ὑπῆρχε παντοῦ, ἤθελεν ἰποδιώξαι τοὺς πολέμους, τὰ ἀμαρτήματα, καὶ τὴν ἀθλιότητα ἀπὸ τὸν κόσμον; Ποῖος ἐγνώρισε ποτὲ ἀπάτην, ἤτις δύναται ὄχι μόνον νὰ μᾶς παρηγορῇ ὀδυνώντας εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ κλαυθμῶνος, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς συνοδεύσῃ ἕως εἰς τὸν θάνατον, καὶ νὰ μᾶς βουθήσῃ νὰ θριαμβεύσωμεν κατὰ τῶν θλίψεων καὶ τῆς ὀδύνης αὐτοῦ; Ἄν λοιπὸν ἡ ἀπάτη δύναται νὰ κατορθώσῃ ὅλα ταῦτα, εἰς ταύτην τὴν ἀπάτην ἀσβεστοῦμεν, καὶ εἰς ταύτην ἀσποθάνωμεν, ἐπειδὴ τί περισσότρον ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ ἡ ἀλήθεια;

ΑΙ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

ΕΒΕΛ-ΜΟΝΤΕΣ ἀπὸ τὴν οὐρύγα Μενόφ, — λέγει περιηγητῆς Γάλλος, — καὶ ἀναβαίνοντες τὸν Νεῖλον, εἶδαμεν ἀριστερόθεν τὴν κορυφὴν τοῦ ἔρους Μογαττάρ, καὶ δεξιόθεν τοὺς ὑψηλοὺς ἀμμώδεις λόφους τῆς Λιβύης. Πάραυτα, εἰς τὸ κενὸν διάστημα, τὸ διαχωρίζον τὰς δύο αὐτὰς τῶν ὄρων σειρὰς, ἐξηνοῖζαμεν τὴν κορυφὴν τῶν πυραμίδων· ἀκείχαμεν δὲ ὑπὲρ τὰς δύο λεύγας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πλοῦς, διαρκέσαντος ὀκτώ σχεδὸν ἀκόμη ὕρας, ἔμενα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος διὰ νὰ θεωρῶ αὐτοὺς τοὺς τάπους· ἐφαίνοντο νὰ μεγαλύνωσι καὶ νὰ ἀναβαίνωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, καθόσον ἐπλησιάζαμεν. Ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος τότε ἦτον ὡς μικρὰ θάλασσα, ἢ τῶν ἀμμῶν τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀροσειᾶς χλόης ἀνάμιξις, οἱ φοίνικες, αἱ συκάμινι, οἱ θόλοι, τὰ τζαμα καὶ οἱ μινάρδες τοῦ Καίρου, αἱ ἄλλαι μακρυνώτεροι πυραμίδες, ἐκ τῶν ὁποῦν ὁ ποταμὸς ἐφαίνετο νὰ ἐξέρχεται ὡς ἐκ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ δοχείων· ὅλα ταῦτα ἐσχημάτιζαν θ' ἂν ἐκ τῶν ὠραιότατων ἐπὶ γῆς. . . . . Εὐχαριστοῦμεν πολὺ μᾶλλον νὰ στρίψω πρὸς τὰ ἔξω τὰ β' λ' ματά μου, καὶ νὰ θαυμάζω ἀπὸ τὰ ἔψη τοῦ φουριῦ τοῦ ευρύχωρον θ' ἄμα, τὸ ὁποῖον ἐπαρουσίαζε-

μακρόθεν ὁ Νεῖλος, οἱ ἄγροί, ἡ ἔρημος, καὶ αἱ πυραμίδες· ἐφαίνετο ὡς νὰ ἠγγίζαμεν εἰς ταύτας, μολοντί ἐπεὶ χαμεν τέσσαρας λεύγας. Μὲ τὸν ὀφθαλμὸν γυμνὸν εἰς βλεπέα ἐντελῆς τὰ διάφορα τῶν πετρῶν στρώματα, καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Σφιγγός, ἐκ τῆς ἄμμου ἐξερχομένην μετ' τηλεσκοπίου ἐμετροῦσα τοὺς βαθμοὺς τῶν γωνιῶν τῆς μεγάλης πυραμίδος, καὶ δεικνύοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα τῆς Σφιγγός· τόσον οἱ σωροὶ αὐτοὶ εἶναι τερατώδεις.

Ἐπὶ γὰρ ἀκολούθως εἰς τὴν νῆσον Ῥόδαν, τὴν ἀρχαίαν Ἐλεφαντίνην· ἐξετάσαμεν δὲ τὸ Νειλομέτριον, εἰς τὸ μέσον τῶν ἐρειπίων οἰκίας Μωαμεθανικῆς. Εὐρισκόμεθα τῶρα πλησιέστατα τῶν πυραμίδων. Ἐκ τῆς ἐποστάσεως ταύτης ἐφαίνοντο ἕψους ἀμετρήτου πρασινοὺς δ' ἄγρους, φοίνικας καὶ συκαμίνους, περίξ' ἔχουσαι, ὁμοιάζαν οἰκοδομὰς κολοσσαίας, ἐκτισμένας εἰς κῆπον μεγαλοπρεπῆ. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, θαυμάσιόν τινα ἔχον λαμπρότητα, ἐχρωμάτιζε τὰ κατάξηρα βουνά, τὰς ἄμμους τῆς Λιβύης, τὸν μακρυνὸν ὀρίζοντα, καὶ τὴν πεδιάδα τῶν μνημάτων. Ἄνεμος δυνατὸς ὤθει τὰ μικρὰ λευκὰ νέφη πρὸς τὴν Νουβίαν, καὶ ἐρύτιδανε τοῦ Νείλου τὴν εὐρύχωρον ἐπιφάνειαν. Ἡ Αἴγυπτος μ' ἐφάνη ὁ ὠραιότερος ἐπὶ γῆς τόπος· μ' ἀρίσκον καὶ αἱ περικυκλούσαι αὐτὴν ἔρημοι, αἱ εἰς τὴν φαντασίαν ἀπειρίας ἀνοίγουσαι πτάδιον.

Ο ΨΙΤΤΑΚΟΣ.

Τὸ γένος τῶν ψιττακῶν περιλαμβάνει ἑκατὸν ἑβδομήκοντα περίπου εἶδη. Ὅλα τὰ εἶδη ταῦτα ἀκμάζουν εἰς θερμὰ κλίματα, ἀλλ' ἐκτείνονται πολὺ μᾶλλον παρ' ἴσον ἐστοχάζετο ὁ Βυφρῶν, ὅτε περιώρυσεν αὐτὰ εἰς 23 ἑκατ' ῥωθὲν τοῦ ἰσημερινοῦ· καθότι γνωστὸν εἶναι ὅτι φθάνουν μέχρι τοῦ Μαγγελανικῶν Πορθμοῦ πρὸς νότον, καὶ προσέτι εὐρίσκονται εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Βανδουσιανῆς Γῆς· ὁ δὲ Καρολίναϊος ψιττακὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν προχωρεῖ ἕως τὴν 42αν μοῖραν βορείου κλάτους. Ὁ Οὐίλσον ἴδεν αὐτοὺς, τὸν μῆνα Φεβρουάριον, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ὀχίου, εἰς καιρὸν χιονοβόλον, πετομένους τῆδε κάκεισε, ὡς αἱ περιστεραι, καὶ μεγαλοφώνως κράζοντας. Ἄλλοτε ἴδεν αὐτοὺς, περὶ τὰ τριάκοντα μίλια ὑπεράνω τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Κεντυκίου, ἐνῶ ἴρχοντο καλυπληθεῖς διὰ τοῦ δάσους κραυγάζοντες, περὶ τὴν μίαν ἕραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν

τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ πῶσι τὸ ἀγαπητὸν αὐτῶν ἀλμυρὸν ὕδωρ.

Οἱ ψιττακοὶ συνοικοῦν κατὰ οἰκογενείας, καὶ σπανίως πλανῶνται μακρὰν· αἱ κοινωνίαι αὗται δυσκόλως προσδέχονται ξένον, ἂν καὶ μεταξὺ ἑαυτῶν ζῶσι μετὰ ἁρμονίαν. Ἀγαποῦν νὰ ζῶσιν ἀλλήλων τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς τραχήλους· ὅταν δὲ κοιτάζωσι, συμμαζεύονται ὅσον τὸ δυνατόν, τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα διανυκτερεύοντες κάποτε εἰς τὴν κοιλότητα ἐνὸς δένδρου. Αὐτοῦ κοιμῶνται, θέσιν ἔχοντες κατὰ κάθετον, εἰς τὰ πλάγια προσηρημένοι ἀπὸ τοὺς ὄνυχας καὶ τὰ ἰμάφη. Ἐπαραγαπῶσι δὲ τὸν ἵπνον, καὶ σίρονται πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς τρύπας αὐτῶν διὰ νὰ τὸν ἰπολαύωσι.

Ἰσορῆν κυριωτέραν ἔχουν οἱ ἐλεύθεροι ψιττακοὶ νωπὰ κλωνορία, τρυφεροὺς βλαστοὺς, ὀπίρας, γεννήματα, καὶ κάρυα, τὰ ὅποια μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος ἀνοίγουν. Γνωρίζομεν ὅτι ἡμεροὶ ὄντες τρώγουν σχεδὸν πᾶν ὅτι τοὺς προσφερθῆ· παρετηρήθη ὁμοίως ὅτι οὐσίαι τινές, ὡς ὀρσοέλινον παραδείγματος χάριν, αἵτινες δὲν ἐπενεργῶν αἰσθητῶς εἰς ἄλλα ζῶα, εἶναι εἰς τοὺς ψιττακοὺς φάρμακα θανατηφόρα. Εἰς τὰ προσφιλέα αὐτῶν ἀταμίγια, τὰ δάση, συναθροίζονται παμπληθεῖ, καὶ πρᾶξενον ὄλεθρον διὰ τῆς μεγάλης ποσότητος τοῦ φαγητοῦ, τὸ ὅποιον καταναλίσκουν ὄχι μόνον πρὸς διατήρησιν ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ευχαρίστησιν τῆς ὄλεθρομανίας ἐκείνης, διὰ τὴν ὁποίαν, καὶ εἰς τὴν ἡμέραν αὐτῶν κατάστασιν, τόσον εἶναι γνωστοί. Αἱ τραναὶ κραυγαὶ τῶν λοπαδίων τοῦτων ἀκούονται μακρότατα, ἰπότεν ζητῶσι τὸ τελευταῖον δεῖπνον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Διὰ τῶν κραυγῶν ὁμοίως νοθετεῖται ὁ γεωργὸς νὰ μεταχειρισθῆ μίσα τινὰ, ἕστε νὰ ἐμποδίσῃ τὰ ἐξολοθρευτικὰ ταῦτα πλήθη τοῦ νὰ καθίσωσιν εἰς τοὺς νεοσπάρτους ἄγροὺς του, ὅπου εἰς βραχὺ καιροῦ διάστημα δὲν θέλει ἀφήσειν αἷτε ἔχνας γεννήματος.

Ἡ παρὰ τοῦ Οὐίλσονος διδομένη περιγραφή τοῦ Καρολίναϊου ψιττακοῦ πιθανὸν νὰ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ εἶδη, τὰ ὅποια δὲν παρετηρήθησαν εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτῶν κατάστασιν ὑπὸ τόσον εἰδήμονος παρατηρητοῦ. Ὅπως ἐναντίον εἶναι τὸ κομψὸν αὐτῶν πτάσμα ἀπὸ τὸ μεταξὺ τῶν κλάδων χωλὸν βᾶδισμα. Πτετῶν ὁμοιότατα μετὰ τὴν ἀγρίαν περιστερὰν, κατὰ σώματα πεπυκνωμένα, καὶ μετὰ ταχύτητα μεγαλωτάτην, τρανὴν ἀφίνοντες καὶ βιαστικὴν κραυγὴν. Ἰπαντα δὲ πατὲρ μὲν κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ συνηθέστερον κυκλωθεὶς, πολυποικίλας κερψὰς καὶ ὀφιοειδεῖς στροφὰς κάμνοντες, ὡσάν δὲ ευχαρίστησιν.

Εἶδη τινὰ κτίζουσιν τὰς φωλεὰς ἐπὶ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων. Σύγκειται δὲ ἡ φωλεὰ ἀπὸ ξυλάρια καὶ τρυφεροὺς βλαστοὺς, συμπεπλεγμένα μετὰ τέχνην ἐξίσου καὶ στερεότητα. Τὰ λοιπὰ, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ καλυπληθέστερα, ἐκλέγουν τοὺς κορμούς καίλων δένδρων. Ἐκεῖ συσσωρεύουσιν χῆμα, καὶ διατάσσουσιν χέρταν καὶ τὰς ἑνας τῶν ῥιζῶν, μετὰ τὰ ἴδια τινὲς πτίλα καλύπτοντες τὰ ἐνδᾶ-

τερον. Ἡ θήλεια γεννᾷ ἀπὸ δύο ἕως τέσσαρα ὠὰ, κάθεται δ' ἐπ' αὐτῶν μετὰ μεγάλης σταθερότητος, ἐνῶ ὁ ἄρρην στέκει ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένος τῆς φώλεως, εἰς ὅλας τὰς χρεῖας τῆς ἐταίρου του προσίχων.

Περὶ τοῦ εἴδους τῆς παιδεύσεως, τὴν ὁποῖαν ἐπιδύχονται οἱ φιττακοὶ, ἀρμόζει νὰ σημειώσωμεν ὀλίγα τινὰ ἐνταῦθα. Μανθάνουν νὰ ὀμιλῶσι, καὶ δύνανται νὰ ἐνθυμῶνται καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν ἰκανωτάτην σειρὰν λέξεων. Πρόρχεται δὲ τοῦτο ὑπὸ βεβιασμένην τῆς φωνῆς τροποποίησιν, τὴν ὁποῖαν ἀποκτῶσιν ἀκούοντες τὰς αὐτὰς λέξεις ἢ ὠνὰς συχνάκις ἐπαναλαμβάνομένας ταύτας, διὰ τοῦ μιμητικοῦ ἐνστιγματος, τοῦ κοινοῦ μὲν πρὸς ὅλα τὰ ζῷα, ἰσχυρότερον δὲ ἴσως ἀνεπτυγμένου εἰς τὸν φιττακὸν παρ' εἰς τὰ πλείοτερα τῶν ἄλλων, δύνανται καὶ νὰ ἐνθυμῶνται. Ἀλλὰ τὰ διὰ τῆς γλώσσης ταύτης ἐκφραζόμενα αἰσθήματα ἢ φρονήματα ἀγνοοῦν αὐτοὶ παντάπασι. Πολλάκις ἀλοομένω φιττακοὺς εἰς τὴν ἔξαψιν τοῦ θυμοῦ, ὅστις συχνὰ τοὺς κυριεύει, νὰ μεταχειρίζονται τὰς αὐτὰς φιλικὰς φράσεις, αἵτινες, ὅταν ἦναι γαλήνιοι, φαίνονται νοσημονέσταται καὶ ἀρροδιώταται, ἐπειδὴ κοινῶς διδονται ὡς ἀποκρίσεις εἰς στενωτάτον ἐρωτήσεων κύκλον.

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΜΥΩΝΩΝ.

Ο ROBERTOS Φραγκίσκος Δαμιένς, ὁ ζητήσας νὰ δολοφονήσῃ τὸν Λοδοβίκον ΙΕ'. τὸ 1757, ἀφοῦ ὑπέφευγεν ἀνηκόιστους βασιάνους, κατεδικάσθη νὰ σπασθῆ εἰς τέσσαρα μερίδια ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. Ἀλλὰ, μολονότι κατέδεσαν ὅλην αὐτῶν τὴν δύναμιν, κατὰ τῆσπερας διευθύνσεις σύροντες τὰ μέλη αὐτοῦ διὰ πεντήκοντα λεπτά, οἱ μυῶνες, μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῶν συνδέσμων αὐτῶν. ζῶντος δὲ αὐτοῦ ἀκόμη, ἠναγκάσθησαν οἱ δῆμιοι νὰ κόψωσι μὲ μάχαιραν τοὺς τένοντάς του, ὥστε νὰ ἐκπληρωθῆ ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος διελάμβανε νὰ χωρισθῆ εἰς τεταρτημέρια τὸ σῶμα τοῦ ἐγκληματίου. Αὐτὸ τοῦτο ἐγίνε καὶ ὡς πρὸς τὸν Ραυελλάκ, τὸν δολοφόνον τοῦ Ἑρρίκου Τετάρτου. τῶν ἵππων μὴ δυνηθέντων νὰ διαμελίωσι τὸ σῶμα τοῦ ἐγκληματίου.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ εἶναι τὸ μόνον ζῷον, τὸ ὁποῖον γεννᾶται γυμνόν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐμπορεῖ νὰ ἐνδύεται. Αἴτη δὲ εἶναι μία ἐκ τῶν ἰδιοτήτων, ἧσαι καθιστάνουν αὐτὸν ζῷον παντός κλίματος καὶ πάσης τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕρας. Τῶν σκεπασμάτων αὐτοῦ τὴν θερμότητα ἢ ἐλαφρότητα δύναται νὰ προσαρμόσῃ εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῆς κατοικίας του. Ἄν ἐγγυῖτο μὲ δῶμα ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ, μολονότι ἤθελε τὸν χρησιμεύειν εἰς ὑψηλὰ πλάτη, ἤθελε καταπίεζειν αὐτὸν διὰ τοῦ βάρους καὶ τῆς θερμότητος, ὅσον ἐπρόβαιεν εἰς τὸν ἰσημερινόν.

Ἡ ΑΛΗΘΙΝΗ φίλια ὁμοιάζει τὴν καλὴν ὑγείαν, τῆς ὁποῖας γενικῶς τότε μόνον αἰσθανόμεθα τὴν ἀξίαν, ὅταν χάσωμεν αὐτήν.

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Α'. ἔκαμε τὸ 1758 μεγάλην κунηγετικὴν ἐκστρατείαν· οἱ κунηγοὶ ἦσαν εἰκοσιτρεῖς, ἐκ τῶν ὁποῖων τρεῖς κυρίαὶ ἐκράτησε δὲ ἡμέρας δεκαοκτώ. Ἐφονεύθησαν ζῷα 47,950, συνισταμένα ἐκ 19 δορκίδων, 77 ἐλάφων, 10 ἀλωπέκων, 8,243 λαγῶν, 19,515 περδίκων, 9,499 φασιανῶν, 114 κορυδαλῶν, 353 ὀρτύκων, κτλ., κτλ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔρριψεν 9,789 ροῦὰς, ἡ δὲ ἀδελφὴ του πριγκίπισσα Καρλόττα, 9,010. Ὀλόκληρος ὁ ἀριθμὸς τῶν βολῶν ἦτον 116,209.

ΚΑΤΑ τοὺς νεωτέρους ὑπολογισμοὺς, τοὺς εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Στοκόλμης περιχομένους, ὁ πραγματικὸς πληθυσμὸς τῆς Σβηκίας συμποσοῦται εἰς 3,025,140 ψυχὰς· ἦτον, ἐγένον αἰξήσεις ἐνός πύμπτου μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν τῆς προύσης αὐτοῦ μεγαλειότητος.

Ἡ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ τῶν ἐφημερίδων τῆς Βιέννης εἶναι ὡς ἀκολούθως· Ἐπίσημος Ἐφημερίς, 2,600· Ἀουστριακὸς Παρατηρητής, 600· Ὁ Ἀετὸς, 270· Θεατρικὴ Ἐφημερίς, 1,300· Ἀστειὸς, 450· Ἐφημερίς τῆς Βιέννης, 600· Θεατῆς, 750.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ὑπάρχουν 50,000 συγγραφεῖς τυπώνονται δὲ κατ' ἔτος 10,000,000 τόμοι.

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ δεισιδαίμων εἶπε μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸν δούλον αὐτοῦ, Ἰωάννη, ἔβαλες νερὸν εἰς τὸ ρακί;— Μάλιστα.— Ἐβαλες ἄμμον εἰς τὴν ζάχαριν;— Μάλιστα.— Ἐβρεξες τὸν λαπνόν;— Μάλιστα.— Λοιπὸν κοπίασε μαζῆ μου εἰς τὸν ἐσπερινόν!

ἌΠΕΦΑΣΙΣΤΑ, λέγει ἐπίσκοπός τις, ποτὲ νὰ μὴν ἰμιλῶ περὶ τῶν ἀρετῶν τινὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, μηδὲ περὶ τῶν λακιῶν τινὸς ὀπισθεν αὐτοῦ· χρυσοῦς κανὼν, ἢ φύλαξις τοῦ ἵπου οὐ ἤθελεν ἐξορίσειν διαμικρὴν τὴν κολακειάν καὶ τὴν κακοθγίαν ἀπὸ τὸν κόσμον.

ΠΟΛΛΑ ὀλίγοι στοχάζονται πόσον ἐνωρὶς λαμβάνουν τὰ τέκνα τὰς πρώτας αὐτῶν ἐντυπώσεις· πόσον ταχίως μανθάνουν ν' ἀκολουθῶσι τὰς διαθήσεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν περικυκλούντων αὐτά. Πόσον λοιπὸν πρέπει νὰ ἦναι ἀξιολογὸν τὸ παράδειγμα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός των! Πόσον φυσικὸν νὰ ὀδηγῆται τὸ τέκνον ὑπὸ τῆς καθημερινῆς συναναστροφῆς, τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς τῶν γεννητόρων του. Πόσον ἰσχυρὰ πρέπει νὰ ἦναι ἡ αὐτῶν ἐπιρροή ἐπὶ τὸ νεαρὸν πνεῦμα, τὸ διδάγμνον νὰ ἀναβλέπῃ πρὸς αὐτοὺς μὲ ἀγάπην καὶ μὲ σέβας.

ὩΣ Αἰ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ἂν καὶ ταχύταται, δὲν βλάπτουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν υπερβολικὴν λεπτότητα, παρόμοια αἰ προσβολαὶ τοῦ φθόνου, ἂν καὶ πολυαριθμώταται, δὲν πρέπει νὰ πληγόνωσι τὴν ἀρετὴν μας διὰ τὸ ἀσήμαντον αὐτῶν.